

MONIAMMATILLISUUDEN EDELLYTYKSET JA VAIKUTTAVUUS
LASTENSUOJELUSSA MONIAMMATILLISEN TYÖRYHMÄN KUVAAMANA

Erikoissosiaalityöntekijän
koulutus

Lopputyö

Minna Alin

67418

Helmikuu 2019

Turun Yliopisto

TIIVISTELMÄ

TURUN YLIOPISTO

Sosiaalitieteiden laitos / Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta

ALIN, Minna: Moniammatillisuuden edellytykset ja vaikuttavuus lastensuojelussa moniammatillisen työryhmän kuvaamana

Erikoistumiskoulutuksen lopputyö, 30 sivua,
Lapsi-, nuoriso- ja perhesosiaalityö
Helmikuu 2019

Lastensuojelutyön kehittämisessä puhutaan moniammatillisesti tehtävästä työstä. Moniammatillinen työskentelytapa voidaan nähdä eri tavoin muun muassa moniammatillisena verkostotapaamisena perheen asioissa tai intensiivisemmin moniammatillisena tiiminä tehtävänä työnä. Lastensuojelun kehittämistyössä on haluttu nostaa perheterapeutista osaamista vahvemmin osaksi perheiden kanssa tehtävää työtä.

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää lastensuojelutyötä intensiivisesti moniammatillisissa tiimeissä tekevien näkemyksiä moniammatillisen työn edellytyksistä ja työtavan vaikuttavuudesta. Tutkimuksessa on haastateltu yhden yksityisen palvelutuottajan asiantuntijoita kolmella paikkakunnalla. Ryhmähaastattelut tehtiin 4 – 5 työntekijän ryhmissä, joissa ammattiryhmät olivat edustettuina lähes samoin kokoonpanoin. Ryhmiin kuuluivat sosiaalityöntekijä, psykologi, perheterapeutti, psykiatrinen hoitaja sekä sosionomi. Tutkimus on laadullinen tutkimus, jossa analyysimenetelmänä on käytetty sisällönanalyttistä teemoittelua.

Tutkimuksen mukaan moniammatillisen työskentelyn lähtökohtina ovat yhteiset arvot, professionaalisuus ja yhteistyötaidot. Yhteisesti jaetussa arvopohjassa korostetaan muun muassa kunnioitusta, luottamusta, tasavertaisuutta ja asiakaslähtöisyyttä. Arvopohjan lisäksi moniammatillisuus näyttää edellyttävän varmuutta omasta professionaalisesta osaamisesta, joka mahdollistaa oman ammatillisuuden rajojen myöntämisen ja toisen ammatillaisen osaamiseen turvautumisen. Tämä näyttää vaativan myös yhteistyötaitoja, muun muassa kykyä kuunnella toisia ja reflektoida asiakastilanteita yhdessä asiakkaiden ja muiden asiantuntijoiden kanssa.

Lastensuojelutyössä moniammatillisuuden vaikuttavuus näkyy tutkimuksen mukaan mahdollisuutena tarkastella asiakkaan ja perheen tilannetta laajana kokonaisuutena, jossa liitetään yhteen perheen asiantuntijuus sekä useamman eri ammattiryhmän näkökulmat. Haastateltavat näkevät, että lastensuojeluasiakkaiden avuntarpeen kompleksisuuteen pystytään vastaamaan helpommin eikä asiakkaiden tarvitse hakea yksin tukea kiertämällä luukulta toiselle. Tutkimuksen mukaan eri näkökulmista käytävä dialoginen keskustelu auttaa asiakasta mahdollisesti avartamaan näkemystään tilanteestaan ja hyväksymään myös erilaisuutta suhteessa ympärillä oleviin perheisiin sekä voimauttamaan asiakkaiden uskoa itseensä. Lisäksi dialogisen keskustelun todetaan auttavan ammatillaisia kehittymään omassa työssään ja parhaimmassa tapauksessa vahvistamaan omaa professiota ilman kilpailun tarvetta suhteessa toiseen ammattiryhmään.

Tutkimuksen kautta on mahdollista tuoda näkyväksi moniammatillisen työn merkitys ja tiimijäsenten välisen yhteistyön välttämättömyys. Ryhmähaastatteluisa asiantuntijat saivat mahdollisuuden pysähtyä miettimään oman työnsä merkitystä, omaa työskentelytapaa ja sen vaikuttavuutta.

Keskusteluissa tehtiin yhdessä hienoja oivalluksia, täydennettiin toisten ajatuksia ja sanoitettiin kunnioitusta muita tiiminjäseniä ja ammattiryhmien edustajia kohtaan. Tutkimuksen pohjalta näen, että moniammatillisen vuorovaikutuksen toimivuuteen tarvitaan riittävästi yhteisiä keskustelufoorumeja ja kohtaamisia, joissa on mahdollisuus hyvässä ilmapiirissä reflektoida tehtävää työtä ja sen vaikutusta.

Avainsanat: moniammatillinen yhteistyö, moniammatillisuuden vaikuttavuus, lastensuojelu, arvolähtökohdat, professionaalisuus, ammattilaisten yhteistyötaidot

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	MONIAMMATILLISUUS LASTENSUOJELUSSA	2
3	LASTENSUOJELUN VAIKUTTAVUUS	3
4	TUTKIMUSPROSESSI	5
5	MONIAMMATILLISUUDEN EDELLYTYKSET	8
5.1	TYÖYHTEISÖN ARVOT JA TOIMINTATAVAT	8
5.2	PROFESSIONAALISUUS JA YHTEISTYÖTAIDOT	10
6	MONIAMMATILLISUUDEN VAIKUTTAVUUS	15
6.1	MITÄ MONIAMMATILLISUUDELLA SAAVUTETAAN	17
6.2	ASIAKKAAT JA MONIAMMATILLISUUS	22
6.3	MONIAMMATILLISUUS JA AMMATTITAITO	25
7	LOPPUPOHDINTA	27
	LÄHTEET	31

1 JOHDANTO

Lastensuojelussa olevien lasten ja perheiden tilanteet ovat hyvin monisyisiä. Lastensuojelun asiakkuuksien taustasyinä ovat muun muassa vanhempien jaksamattomuus, vanhempien päihde- ja mielenterveysongelmat, väkivaltainen käyttäytyminen, lasten tarpeisiin sopimattomat kasvatustyyli- ja vuorovaikutukseen liittyvät ongelmat (Heinonen & Pitkänen 2016, 9). Tarvelähtöisesti tarkasteltuna perheet tarvitsevat monialaista osaamista saavuttaakseen lapsen näkökulmasta merkittäviä muutoksia. Heinonen ja Pitkänen (em., 10) korostavat auttamistyössä merkittävänä tekijänä monitoimijaisen yhteistyön toimivuutta. Heidän mukaansa keskeistä on toimiva kokonaisuus, jossa moninaisilla toimijoilla on yhteinen tavoite ja asiakas säilyy yhteisen työn keskiössä. Heinosen ja Pitkäsen mukaan tämän hetkisen monitoimijaisen työn haasteina ovat palvelujärjestelmän pirstaleisuus ja ammattilaisten vuoropuhelun jääminen asiakkaan vastuulle.

Lastensuojelun kentällä on tehty muutostyötä liittyen sosiaalityön rakenteisiin, palveluiden uudistamiseen, monitoimijaisuuteen ja laitosten työtavan vähentämiseen Lapsi- ja perhepalveluiden (LAPE) muutosohjelman kautta. Hankkeen tavoitteena on ollut kerätä kokemuksia ja kehittää muun muassa lastensuojelun sosiaalityötä, perhetyötä ja perhekuntoutusta (Alatalo, Lappi & Petrelius 2017) sekä kehittää lasten ja perheiden palveluita asiakaslähtöisempään ja monitoimijaisempaan suuntaan. Tämä on nostanut ajankohtaiseen keskusteluun systeemiteoriaan pohjautuvan Hackneyn mallin, jonka tarkoitus on lisätä avoimuutta, dialogisuutta ja monitoimijaisuutta. Työskentelytapaan kuuluu myös vahva reflektointi asiakastyön herättämistä tunteista ja ajatuksista. (Fagerström 2016a.) Systemiseen lastensuojeluun liittyy paljon hyviä muutoksia, mutta muutoksessa korostettaneen liiaksikin perheterapeuttisen näkemyksen merkitystä suhteessa muihin lasten ja heidän perheiden kanssa työskentelevien asiantuntijoiden näkemyksiin.

Monitoimijaisuus nostetaan myös osaksi lastensuojelun laatua. Lastensuojelun palvelujärjestelmässä laadullisiksi resursseiksi määritellään työntekijöiden pätevyys, työkokemus, riittävä moniammatillisuus, osaaminen ja saatavuus. (Heino 2008.) Ajankohtaisessa keskustelussa käytetään monitoimijuuden käsitettä kuvailemaan perheen ja ammattilaisten yhdessä tehtävää työtä. Tässä tutkimuksessa käytän käsitteenä kuitenkin moniammatillista työtä. Moniammatillisuuden käsite liittyy vahvemmin omaan työkuvaani ja työssäni käyttämiini käsitteisiin, joissa myös asiakas nostetaan oman elämänsä asiantuntijaksi. Tutkimuksen tarkoituksena on nostaa esille eri

koulutustaustaisten työntekijöiden näkemyksiä moniammatillisuuden vaikutuksista lastensuojelutyössä.

2 MONIAMMATILLISUUS LASTENSUOJELUSSA

Moniammatillinen yhteistyö voidaan määritellä erilaisilla tavoilla muun muassa yhteisissä verkostoissa tapahtuviksi kohtaamisiksi tai kotikäyntien yhteydessä tehtäväksi intensiiviseksi yhdessä toimimiseksi. Tässä lopputyössä puhuessani moniammatillisesta työstä tarkoitan eri ammattilaisten yhdessä tekemää työtä perheen kotona. Roos ja Mönkkönen (2015) käyttävät kuvaamastani yhteistyöstä käsitettä yhteisvaikuttavuus, jolla he tarkoittavat eri asiantuntijoiden yhteistyön eli osaamisen ja asiantuntijuuden yhdistymisellä saatavaa lisäarvoa. Se syntyy antamalla asiantuntijoille vapautta etsiä yhdessä keinoja tilanteen ratkaisemiseksi ja hyödyntää vapaasti omaa osaamistaan yhdessä. (em. 17.) Liitän moniammatillisuuteen vahvasti dialogisen toimintatavan, jossa pyritään luomaan yhteistä ymmärrystä asiakkaan asiassa. Kaarina Mönkkösen (2018, 107 – 155) mukaan dialogisessa toimintatavassa tärkeintä on vuorovaikutustilanteiden vastavuoroisuus. Dialogisuuden kautta asiakastyön tai työyhteisön prosesseissa pyritään rakentamaan yhteisesti jaettua ymmärrystä ja oppimaan yhdessä.

Katariina Pärnä (2012) tuo moniammatillisuuden käsittelyyn neljä eri tasoa, joiden kautta moniammatillisuutta ja myös moniammatillisuuden edellytyksiä voidaan hahmottaa. Ylimpänä tasoista on organisatorinen taso. Yksittäinen työntekijä edustaa koko organisaatiota, jossa määritellään organisaation sisäiset ja yhteistyötahojen väliset ulkoiset toimintatavat moniammatillisuuteen liittyen. Professionaalisisella tasolla puhutaan muun muassa yksittäisen profession synnystä ja muutoksesta suhteessa yhteiskuntaan ja muihin professioihin. Professionaaliseen tasoon liittyy sekä oman ammatillisuuden vahvistamista, että kilpailua suhteessa toisiin ammattiryhmiin. Pärnä tuo esimerkkejä näistä tasoista myös käytännössä. Teoreettisella tasolla eri toimialueiden edustajien määritellään toimintaohjeissa tekevän moniammatillista yhteistyötä, vaikka käytännön organisaatioissa korostuvat omat professiot ja yhteistyön haasteet. Moniammatillinen yhteistyö on nähtävissä konkreettisemmin moniammatillisen yhteistyön käsitteellisellä ja käytännöllisellä tasolla. Käsitteellisellä tasolla jäsennetään sitä, mitä moniammatillisuus on ja millaiseksi se muodostuu eri ammattiryhmien välisessä vuorovaikutuksessa. Käytännöllisellä tasolla

kuvataan yhteistä toimintaa käytännön työssä. (Pärnä 2012, 27 – 31.) Lopputyöni rakentuu pitkälti Pärnän luoman moniammatillisen yhteistyön teoreettisen viitekehyksen pohjalle.

Valtakunnallisella, organisatorisella tasolla yritetään tehdä muutoksia kansalliseen lastensuojeluun ja muuttaa työskentelytapaa moniammatillisempaan suuntaan muun muassa lainsäädännöllä sekä muutoshankkeilla esimerkiksi Lapsi ja perhepalveluiden muutosohjelmalla. Tämän lisäksi muutosta tulisi tapahtua professionaalilla tasolla, mikä mahdollistaisi käytännön tason muutoksen aidompaan moniammatilliseen suuntaan. Aito, yhdessä tehtävä moniammatillisuus pohjaa myös vahvaan omaan ammatti-identiteettiin. Ammattilaisten yhteisissä reflektioissa, tapaamisissa ja asiakaskäynneillä pystytään pohtimaan yhdessä asiakkaan tilannetta ilman tiukkoja näkemyksiä omaan toimialaan kuuluvista tehtävistä tai uhkaa toisen ammattiryhmän esittämistä näkemyksistä. Omasta työkokemuksestani katsottuna aito moniammatillisuus vaatii myös aikaa, dialogisuutta eri professioiden välillä sekä itsereflektiota, jotta muutoksen saavuttamisesta tulisi mahdollista.

Katarina Fagerström (2016b) esittelee Hackneyn mallia nostaen esille muun muassa työskentelyn ja työyhteisön arvoja, joihin kaikkien työntekijöiden olisi sitouduttava. Arvoissa korostetaan voimavarakeskeistä työskentelyä perheiden kanssa sekä työntekijöiden tunneälyä ja empatiakykyä. Arvoissa korostetaan myös, että työntekijät eivät saa nähdä lapsia ongelmalapsina vaan työskentelyssä keskitytään koko systeemiin ja ymmärretään perheen kriisiä. (Em., 16 – 18.) Mallissa korostetaan tärkeitä arvoja, joiden kautta muutostyöskentely voi mahdollistua. Vaikka Hackneyn malli korostanee liikaa pelkästään perheterapeuttista ajattelutapaa ja sen menetelmiä, se tuo lastensuojelutyöskentelyyn pohdittavaksi merkittäviä arvoja. Muutostyöskentely lasten ja perheiden parissa mahdollistuu työntekijöiden jakaessa lapsia ja perhettä kunnioittavia arvoja.

3 LASTENSUOJELUN VAIKUTTAUVUUS

Vaikuttavuus on keskeinen käsite sosiaalialalla ja lastensuojelussa. Lastensuojelutyö ja asiakkaiden saamat palvelut pohjautuvat lastensuojelun asiantuntijoiden tekemään arviointiin lasten ja perheen tilanteesta. Lastensuojeluprosesseissa arvioidaan myös lasten ja perheen tarvitsema tuki, jonka vaikuttavuutta eli palvelun tuottamaa muutosta perheen hyvinvointiin arvioidaan. Arvioinnilla seurataan, miten alussa nimetyt ongelmalliset tilanteet ovat muuttuneet, ja onko ihmisten hyvinvointi tilanteessa parantunut (Pohjola 2012). Lasten ja perheiden saamien palveluiden

vaikuttavuus mittaa lastensuojelussa tarjottujen tukitoimien ja interventioiden tehokkuuden arvon (Paasio 2003). Lastensuojelussa arvioidaan vaikuttavuutta siis ihmisten kokemusten kautta, koetun laadun näkökulmasta (Pohjola 2010, 11).

Vaikka sosiaalityössä tärkeintä on tavoitella muutosta lasten ja perheiden arjessa, se ei poista taustalla olevia taloudellisia kysymyksiä. Vaikuttavuuden käsitettä on rinnastettu talouden ja markkinoinnin saralla tehokkuuteen ja taloudellisuuteen (Pohjola 2010, 11). Lastensuojelun sosiaalityö on osana kunnallista palvelujärjestelmää, johon liittyy vahvasti myös taloudellinen näkökulma. Tällöin pohditaan palveluiden tehokkuutta, taloudellisuutta ja tuottavuutta. Kuntien lastensuojelussa kuntataloudelliset haasteet näyttävät ajoittain menevän laadullisten kysymysten edelle. Tämä näkyy esimerkiksi lastensuojelupalveluiden kilpailutuksessa, jossa palvelutuottajan valintaan saattaa vaikuttaa enemmän edullinen hinta kuin palveluiden laatu.

Paasio (2013) tuo esille vaikuttavuuden käsitteen ristiriitaisuuden sosiaalialalla. Yhtäältä koko järjestelmän toimivuus ja uskottavuus pohjautuu muutostarpeeseen, jolloin palveluiden on oltava vaikutusta tuottavia. Toisaalta keskusteluissa tulee esille, että vaikuttavuuden arviointia pidetään lähes mahdottomana tehtävänä. (Em., 23 – 25.) Lopputyöni osalta olen saanut samansuuntaisia kommentteja siitä, että ratkaisen vaikuttavuutta tuottavia asioita muutaman haastattelun kautta tilanteessa, jossa kukaan ei ole osannut kertoa aiemmin, mikä tuo sosiaalityöhön vaikuttavuutta. Lopputyössäni tarkoitus ei ole ratkaista ilmiötä, vaan herättää keskustelua työyhteisössämme siitä, miksi teemme työtä moniammatillisesti ja koemme työtavan asiakkaiden kannalta vaikuttavana. Pidän hämmentävänä sitä, että puhumme tekevämme vaikuttavaa, kuntouttavaa työtä asiakasperheissä, mutta vaikuttavuustekijöitä ei pysähdytä miettimään.

Mannerheimin Lastensuojeluliiton kuntouttavaa toimintaa käsittelevässä teoksessa (Pärnä 2010) puhutaan kuntoutuksen vaikuttavuudesta ja vaikuttavuuden arvioinnista. Keskeisinä asioina kuntoutuksen onnistumisen eli vaikuttavuuden kannalta nähdään yhteistyössä perheen, lähettävän tahon ja eri koulutustaustaisten ammattilaisten kesken asetetut tavoitteet. Usean eri näkemyksen kautta asetetut tavoitteet huomioivat perheen tarpeet riittävän kokonaisvaltaisesti. Työskentelyn nähdään tuottavan tuloksia eli olevan vaikuttavaa, jos kuntoutuksessa saavutetaan asetetut tavoitteet (Em., 251 – 273.)

4 TUTKIMUSPROSESSI

Tutkimus käsittelee moniammatillisen työn edellytyksiä ja vaikuttavuutta perheissä tehtävässä lastensuojelutyössä. Olen aiemmin kuvaillut, millaiseksi miellän moniammatillisesti tehtävän työn ja verrannut käyttämäni käsitettä ammattilaisten tiiviiseen yhteistoimintaan perheiden luontaisissa ympäristöissä. Tutkimuksessa moniammatillisella työllä viitataan edellä esitettyyn käsitteen määritelmään. Tutkimuksen tarkoituksena on tuoda esille moniammatillisen työskentelytavan edellytyksiä ja vaikuttavuutta ammattilaisten kertomana sekä asiakas- että työntekijätasolla. Lopputyön avulla on mahdollista tuoda moniammatillista lastensuojelutyötä näkyväksi työyhteisölle, yhteistyökumppaneille, kuten myös laajemmin lastensuojelun kentälle. Samalla voidaan tuoda esille myös moniammatillisen työskentelyn kehittämishaasteita. Tiedostan, että aihealueen tutkiminen on haasteellista ja vastausten saamista pidetään jopa mahdottomana. Usein haastattelun aikana lähestynkin vaikuttavuuden kysymystä pyytämällä asiantuntijoita pohtimaan moniammatillisuuden tuottamia hyötyjä. Toisaalta haluan tutkimuksen kautta myös tuoda esille, mitä ajatuksia moniammatillinen työskentely on työntekijöissä herättänyt ja miten he kuvailevat käytettyä työskentelytapaa.

Tutkimuskysymykseni ovat:

- 1) Millaisia edellytyksiä moniammatillinen työskentelytapa vaatii?
- 2) Mitä moniammatillisuuden vaikutukset ovat asiakastasolla ammattilaisten näkemysten mukaan?
- 3) Millaisia vaikutuksia moniammatillisella työskentelyotteella on työntekijätasolla?

Tutkimuksen aineisto on kerätty haastattelemalla yhden yksityisen palvelutuottajan eri koulutustaustaisia työntekijöitä, jotka tekevät tiiviisti työtä moniammatillisissa työryhmissä. Haastattelut toteutettiin ryhmähaastatteluina kolmella paikkakunnalla. Haastatteluja oli yhteensä 4. Ryhmähaastatteluissa ryhmien koko oli 4 – 5 työntekijää. Ryhmät olivat edustettuina ammattiryhmittäin lähes samoin kokoonpanoin: sosiaalityöntekijä, psykologi, perheterapeutti (sisältäen myös perheterapian loppuvaiheen opiskelijan), psykiatrinen hoitaja (sisältäen psykiatriset sairaanhoitajat ja muut psykiatrian koulutusalan hoitajat) sekä sosionomi. Ryhmähaastattelut kestivät noin tunnin ja keskustelu oli vapaamuotoista, mutta haastattelukysymysten ohjaamaa. Haastattelut videoitiin, mikä osaltaan lisäsi ajoittain haastatteluun jännittyneisyyttä. Haastatteluja kuvasi haastateltavien välinen dialogi, pysähtyminen aiheen äärellä sekä keskustelun tuottamien ideoiden ja kehittämisenäkökulmien havainnointi. Haastattelut olivat puolistrukturoituja

teemahaastatteluja, joissa haastattelut etenivät etukäteen suunniteltujen teemojen mukaan, mutta jättivät mahdollisuuden dialogissa nouseville kysymyksille (Tuomi & Sarajärvi 2018, 87 – 88).

Tutkimuksen kontekstina on lastensuojelupalveluita kunnille tuottava yksityinen yritys. Tutkimuksen konteksti näkyy osittain tehtävässä työssä ja työhön liittyvässä pohdinnassa. Yhtenä huomioitavana tekijänä on työntekijän virkavastuun ja päätäntävällän puuttuminen yksityisellä toimijalla, jolla voi olla vaikutusta esimerkiksi suhdeperusteiseen työhön ja luottamussuhteen syntymiseen asiakkaiden kanssa. Toiseksi yksityiseltä palveluntuottajalta ostettavat palvelut tilataan usein lyhyinä määräaikaisuuksina, jolloin työhön heijastuu epävarmuustekijöitä työn kestoon ja jatkuvuuteen liittyen. Toisaalta myös yksityisten palveluntuottajien on tuotettava palveluihinsa lisäarvoa suhteessa kunnan omiin palveluihin. Yksityisen palveluntuottajan organisatoriset rakenteet suhteessa kunnan organisaatorakenteisiin mahdollistavat myös nopeatkin muutokset tuotettavissa palveluissa ja mahdollisuudet kehittää kansallista lastensuojelua yhdessä muiden toimijoiden kanssa kohti toivottuja muutoksia.

Tutkimukseni on laadullinen tutkimus, jossa käytän analyysimenetelmänä sisällönanalyttistä teemoittelua. Teemoittelun avulla pyritään ymmärtämään tekstin tai toiminnan merkitys etsimällä tutkimuskohteesta yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia. Teemoittelun avulla aineistoa jäsennetään pienempiin kokonaisuuksiin ja teemojen alle nostetaan esille asiat, joita teemoista on sanottu. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 54; 105- 107.) Käsittelin aineistoa kuuntelemalla haastattelut läpi useamman kerran. Haastatteluista nostin esille kiinnostavia keskusteluja ja sitaatteja yhteensä 17 sivua. Yhdistelin eri haastatteluissa keskusteltuja teemoja yhteen omiksi kokonaisuuksiksi. Tämän jälkeen kuuntelin uudelleen tärkeäksi ajattelemiani keskustelun kohtia ja litteroin teemoja kuvaavia esimerkkitekstejä. Haastatteluista tekemiäni valintoja ohjasivat myös omat kokemukseni siitä, mitä pidin merkittävänä.

Tutkimusprosessin edetessä minun pyydettiin miettivän, miksi toteutin haastattelut videokuvausta hyödyntäen. Valintani liittyi pitkälti kokeiluun, miten uskaltaisin itse hyödyntää videokuvausta arkityössäni, millaista tuntuu olla videokuvattavana sekä millaisia piirteitä videokuvaus tuottaa tilanteesta. Varsinaisia tarkoituksia videokuvauksella ei ole juuri tätä työtä ajatellen. Aiemmin mainitsin, että havaitsin videotallennuksen tuovan haastattelutilanteisiin ajoittain jännittyneisyyttä kameran edessä olemisen takia. Toisaalta ajattelen videokuvantamisen rauhoittaneet keskustelua ja pakottaneen asiantuntijat keskittymään intensiivisesti keskusteluaiheeseen ja kuuntelemaan toisiaan keskittyneesti. Mielestäni vuorovaikutustilanteessa näkyi kuuntelun lisäksi rauhallinen ja mukava

keskusteluilmapiiri, vastavuoroinen keskustelu ja uskallus ilmaista mielipiteitä. Haastatteluiden ilmapiiri salli myös ihmetellä asioita ja kysyä tarkennuksia muiden vastauksiin. Lisäksi kaikissa haastatteluissa tehtiin keskustelun edetessä oivalluksia tehtävästä työstä.

Tässä lopputyössä oma roolini sekä haastattelutilanteissa että yleisesti tutkijana oli haasteellinen. Toimin itse tiimin jäsenenä ja teen tai olen tehnyt useiden haastateltavien kanssa yhteistä asiakastyötä. Haastattelutilanteissa oli vaikea pysyä ulkopuolisena ja olla ottamatta osaa keskusteluun. Vaikeuksista huolimatta onnistuin mielestäni jättäytymään keskustelun ulkopuolelle, mutta aktiivisesti tarttumaan esille nostettuihin asioihin esittämällä lisäkysymyksiä. Samalla sekä haastattelutilanteissa että jälkikäteen haastatteluja kuunnellessa havahduin siihen, että olen asemassa, jossa minun on keskityttävä kuuntelemaan muita ja kuunneltava myös omia reaktioitani sen suhteen, mitä ajatuksia ja tunteita muiden sanomiset minussa herättävät.

Lisäksi tutkimuseettisesti pohdin omaa moninaista rooliani, jossa toimin lastensuojelun sosiaalityöntekijänä, yksityisen palvelutuottajan asiantuntijana ja tutkijana. Mikä ohjaa minua omassa tulkinnoissani ja miten valitsen keskusteluissa esille tulleet näkökulmat? Osaanko koota kaikki merkitykselliset asiat vai ohjaako oma roolini sosiaalityöntekijänä tai moniammatillisen tiimin jäsenenä esille tulevia merkityksiä? Toisaalta käytännön tutkimuksessa ymmärretään, että tutkimuksessa sosiaalityöntekijällä on useita erilaisia rooleja, joiden olemassaolo tulee ymmärtää ja suhteuttaa tilanteen mukaan (Kääriäinen ym., 2016). Koen, että tärkeintä on itse ymmärtää oma roolinsa ja eettiset haasteet, sekä pohtia jatkuvasti erottelua omien ajatusten ja haastateltavien tai teorian esille nostamien ajatusten välillä.

Toisaalta myös tutkimusasetelma on eettisesti haasteellinen. Tutkimuksessa haastatellaan yksipuolisesti vain asiantuntijoita. Onko asiantuntijoiden kertoman kautta mahdollista saada viitteitä asiakkaan näkökulmista? Tiedostan, että kysymyksenasettelu on mutkikas, mutta koin lopputyön kannalta liian työllistävänä hakea tutkimuslupia kunnilta asiakkaiden haastatteluja varten. Lisäksi saatujen palautteiden käyttäminen asiakasnäkökulman saamiseksi on mahdotonta saatujen palautteiden vähäisen määrän vuoksi.

Onko tutkimusasetelmasta huolimatta mahdollista pohtia moniammatillisen työn vaikuttavuutta myös asiakasnäkökulmasta? Toivon, että tutkimuksessa esitetyt näkökulmat madaltavat kynnyksiä tutkia lastensuojelutyön vaikuttavuuden osa-alueita sekä auttavat myös käytännön tasolla tavoittamaan moniammatillisuuden hyödyt lastensuojelutyössä.

5 MONIAMMATILLISUUDEN EDELLYTYKSET

Lopputyössäni tarkoituksena oli keskittyä moniammatillisen työtavan vaikuttavuuteen lastensuojelussa. Haastattelujen aikana huomasin, etten voi ohittaa pohdintaa moniammatillisuuden edellytyksistä. Haastatteluissa käsiteltiin rinnakkain moniammatillisen työskentelytavan mahdollistavia tekijöitä ja työskentelytavan vaikuttavuutta.

Haastatteluissa keskeisemmät teemat moniammatillisuuden edellytyksistä jakautuivat organisaation luomiin mahdollisuuksiin ja ammattilaisten taitoihin. Yhtenä tärkeimmistä huomioista haastatteluissa painotettiin työn taustalla olevia arvoja sekä ammattilaisten vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja. Ammatillisilla voi olla yhteinen toive työskentelystä asiakkaan tilanteen parantamiseksi, mutta yhdenkin ammattilaisen valta-asema ja oman näkemyksen ajaminen voivat vähentää työskentelystä saatuja hyötyjä.

Heino (2008) on tarkastellut aiemmin perhetyötä lastensuojelun avohuollossa, jossa nostetaan myös perhetyön sisällä esille samansuuntaisia arvolähtökohtia ja yhteisesti tehtävää työtä. Tutkimuksessa perhetyöhön liitetään muun muassa luottamus, avun oikea-aikaisuus, asiakkaan kunnioitus, perhetyön moniulotteisuus, riittävä professionaalisuus, asiakkaan asiantuntijuus omassa asiassa. Lisäksi perhetyössä vaikuttavuutta tuottavana tekijänä nähdään asiakkaan nostaminen oman elämänsä asiantuntijaksi työskentelyssä mukana olevien ammattilaisten rinnalle. (Em. 46 – 50.) Myös Hackneyn malliin liitetään arvolähtökohtia, joihin työntekijöiden odotetaan sitoutuvan (Fagerström 2016b, 16 – 18.)

5.1 TYÖYHTEISÖN ARVOT JA TOIMINTATAVAT

Organisatorisella tasolla määritellään toimintaympäristö eli työyhteisön toimintatavat ja odotukset ammattilaisten tekemän työn suhteen (Pärnä 2012, 29). Keskeisenä työtä ohjaavana pohjana ovat myös organisaatiossa luotavat arvot, jotka ohjaavat työn toteuttamista. Haastatteluissa käydään useissa kohtaa arvokeskustelua, joka liittyy toisen ihmisen kunnioittamiseen, ihmisten väliseen tasavertaisuuteen, asiakaslähtöisyyteen ja työn laadukkuuteen. Tärkeinä toimintaa ohjaavina tekijöinä keskusteluissa pohditaan myös luottamuksen rakentumista, ihmisten rohkeutta tuoda esille vaikeita asioita sekä dialogisuutta. Keskeisimpinä teemoina haastatteluista nostan esille luottamuksen, kunnioittamisen ja tasa-arvon.

Luottamus on keskeinen osa moniammatillista yhteistoimintaa, jonka avulla päästään dialogiseen vuorovaikutukseen eli yhteisesti jaettuun ymmärrykseen ja asiantuntijuuteen. Keskinäinen luottamus mahdollistaa myös itsensä likoon laittamisen. (Mönkkönen 2018, 132 – 135.) Alla olevat sitaattit kuvastavat ammattilaisten keskinäistä luottamusta sekä rohkeutta tuoda esille vaikeutta ja myös kokeilla oman ammattitaidon rajoja asiakkaan parhaaksi.

”On helpompi ammatillisesti ottaa välil semmoisii riskiloikkia tuol perheitten kans työskennellessä et et jos tekee yksin työtä niin sen tietää, et se on niin ku se kivi siel pohjassa on vastas, et siihen se oma pää osuu ja kukaan ei pehmenä, et tääl voi luottaa siihen, et et on niin ku joku ammattitaitoinen työkaveri, joka laittaa käden tai jalan siihen väliin ennen kun se pää on siel kivessä, et tota joo et mennäis sit taas pintaan päin nyt seuraavaks, et sit kun oikeen niin ku sukeltaa hukkaan niin joku pelastaa. ” (Psykologi)

”Me ollaan pohdittu, et ehkä vitsi kun tä on niin arka asia.. ja sit siel on joku joka sit et se sopiikin siinä, et vaik ei ois sit vain niin ku otetaan se siit ja toiset just jeesaa ja komppaa niin kun sitä, että ettei niin ku sukelta sinne niin ku ei katota sit, et no jaa hän lähteekin nyt varmaan uppoomaan, mut annetaan hänen nyt uppoo, et tehdään me ens kerral jottain muuta, et ei sillain sit niin ku okei hei vitsi hän uskalsi ottaa sen, et nyt niin ku puhalletaan yhteishiiltä, et tää on se mikä meil oli niin ku ajatus. ” (Sosionomi)

Toisen ihmisen kunnioittaminen tulee esille asiantuntijoiden haastattelussa suhteessa asiakkaaseen sekä suhteessa työntekijään. Suhteessa toiseen työntekijään kunnioitus ja arvostus näkyvät esimerkiksi kommentteissa, joissa avoimesti ihailtaan toisen oivalluksia ja toimintaa. Asiakkaan kunnioitus tulee esille muun muassa puhuttaessa asiakkaan osallisuudesta (ks. luku Asiakkaat ja moniammatillisuus). Haastatteluissa asiakas nähdään oman asiansa asiantuntijana, tiedontuottajana ja tiimin jäsenenä, jolla on oleellisin tieto käsiteltävästä asiasta. Lisäksi asiakas valitsee, mitä hän kertoo omista asioistaan ja millä laajuudella. Kunnioitus tulee esille myös siinä, että asiakkaan omia toiveita ja tavoitteita korostetaan, pyritään vastaamaan niihin ja huomioidaan, että asiakkaan tavoitteet voivat olla täysin erilaiset suhteessa palvelua tilaavan lasten asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tavoitteisiin. Asiakkaan ottaminen työskentelyssä työntekijöiden rinnalle nähdään tuottavan kunnioitusta ja myös lisäävän tasa-arvoisuutta.

Tasa-arvo liitetään vahvasti myös työntekijöiden keskinäisiin suhteisiin. Haastatteluissa korostetaan jokaisen työskentelyyn osallistuvan henkilön näkemystä yhtä tärkeinä. Samalla tulee pohdittavaksi myös ryhmän toiminnan kannalta oleellisia haasteita. Näihin liittyy esimerkiksi se, miten työryhmässä ammattilaiset voivat tuoda eri voimakkuudella esiin omaa näkökantansa ja vaatia oman näkökantansa vahvistamista yleisessä keskustelussa. Tässä asiayhteydessä painotetaan tärkeyttä kuunnella kaikkia, päästää irti oman ajattelun ehdottomuudesta ja oppia jakamaan erilaisia näkökulmia ja ymmärtämään myös erilaisuuden merkityksen.

Erilaiset näkökulmat tuottavat asiakastyöhön moniäänisyyttä. Riittävä erilaisuus nimettiin myös keskeiseksi vaikuttavuutta tuottavaksi tekijäksi. Työn laadukkuuteen liitettiin myös työn suunnittelu sekä tieto työryhmän jäsenten osaamisista ja vahvuuksista. Toisaalta sekin tiedostetaan, ettei työ mene aina tehdyn suunnitelman mukaisesti, vaan perheissä voi tapahtua tilanteita, joihin työntekijät eivät ole osanneet varautua etukäteen.

5.2 PROFESSIONAALISUUS JA YHTEISTYÖTAIDOT

Yhteisesti jaettujen arvojen ja toimintatapojen lisäksi moniammatillisen työn edellytykset liittyivät asiantuntijoiden professionaalisuuteen ja yhteistyötaitoihin. Yhteistyön merkittävyyttä korostetaan aiemmissa tutkimuksissa käsiteltäessä vuorovaikutussuhteiden merkitystä asiakastyössä (Mönkkönen 2018), mutta konkreettisempaa tutkimusta yhteistyötaitojen merkittävyydestä suhteessa moniammatillisesti tehtävään työhön ja siinä tuotettuun hyötyyn lastensuojelussa on vaikea löytää. Pärnän (2012) analyysit väitöstutkimuksessa kuvatuista keskustelutilanteissa nostavat esille onnistuneen keskustelun elementteinä muun muassa yhteisesti jaetun ymmärryksen, yhteisen tahdon, oman ammatti-identiteetin tuottaman lisäarvon sekä yhteistyön hyödyn ymmärryksen, joihin päästään riittävien keskustelujen kautta (em. 117 – 152). Haastatteluissa nousee esille samoja teemoja, joista rakentuu toimiva yhteistyö, ja jotka liitetään myös asiakastyön vaikuttavuuteen.

Moniammatillisessa työssä pelkästään vahva ammattitaito ei ole laadukkaan tiimityön kannalta riittävää vaan asiantuntijan on pystyttävä luomaan suhteita muihin, huomioimaan muiden näkemykset ja rauhoittumaan vastavuoroiseen dialogiin. Tässä yhteydessä poimin asiantuntijoiden puheista keskeisinä teemoina oman ammatti-identiteetin, yhdessä tekemisen sekä joustavuuden.

”

Perheterapeutti: *Vaikuttavuuteen väistämättä moniammatillisuudessa liittyy myös se työryhmän toimivuus. (myötäilyä muiden taholta) Tavallaan, jos pohditaan sitä, mikä on vaikuttavaa niin jos työryhmä koostuu, vaik se ois kuin hienosti moniammatillinen työryhmä, mut se koostuu niin kun jotenkin hirveen yksin tekevästä ihmisistä (myötäilyä muiden ammattiryhmien taholta) niin ei se pelkkä moniammatillisuus sitä takaa.*

Psykologi: *ja miten vaativa jotenkin, kun miettii sitä et miten semmoinen syntyy semmoinen toimivan moniammatillinen ryhmä niin sehän on niin kuin lähtökohtaisesti jo se, että riittävän vahva ammatti-identiteetti itsellä ja sitten lähtee rakentaa sitä mikä on mun rooli tässä ryhmässä ja sit vielä suhteessa tähän asiakascaseen.*

Sosionomi: *Sit se toisaalta vaatii myös sellaista, et ei ole taas sit sellainen niin kun ylikorostunut ammatillinen (sosionomi)*

(myötäilyä muiden ammattiryhmien taholta)

Psykiatrinen hoitaja: *Niin täytyy tulla alaspäin ite sieltä omasta roolista siihen yhdessä tekemiseen.*

Sosionomi: *Niin voi olla avoin sille, et meil on monta näkemystä ja se on jotenkin ok, et tavallaan sit jos kaikki ois kauhean tiukasti siel omissa poteroissaan niin sit se niin kun ei ole sitä moniammatillista työtä se parhaimmillaan on.*

Psykologi: *Ei, mut silti just se, et siitä ei voi päästä irtikään, et sitä tää on mun näkökulma ja mun täytyy nyt tästä kattoo ja sit muodostaa sitä yhteistä käsitystä, et antaa tilaa, mut sit taas pitää kiinni sit siitä omasta.*

Sosiaalityöntekijä: *..linkittyä yhteen juuri sen työn että, .. et jos siitä tulee kauhean erillistä eli, jos siinä on kaks selkeetä erillistä linjaa missä toimitaan ja ne ei kohtaa riittävän paljon, et jotenkin se, että ihmiset toimis siinä niin kun mahdollisimman jotenkin joustavasti sillä tavalla että kaikki osat linkittyisivät toisiinsa jotenkin.*

Psykologi: *Ja tossa se varmaan niin kun näkyy, et jos vertaa moniammatillisuutta vaikka tää klassinen esimerkki lastensuojelun sosiaalityöntekijän näkökulmasta psykiatrin neuvottelu, et just et miten erilailla se saattaa olla siellä lohkoutunut ja siinähan se näkyy selvästi asiakkaalle missä menee ne moniammatillisuuden rajat ja tavallaan ne puolet siin asiakkaan asiassa, et just toi mitä sosiaalityöntekijä sanoi, et sit se on niin kuin parhaimmillaan, et ollaan samalla linjalla vaikka ollaan eri alojen ammattilaisia.*

Sosionomi: *tai uskalletaan rohkeasti jotenkin niin kun muodostaa sitä uutta linjaa, ettei olla tehty sen oman työn näkökulmasta semmoista lukkoon lyötyä linjaa niin sanotusti, vaan mun työn näkökulmasta nyt näyttää tältä ja sit mennään avoimin mielin keskustelemaan niitten muitten kanssa mikä voi tuoda ja yleensä tuokin siis lisäarvoa siihen omaan näkemykseen, jonka jälkeen,*

okei, tässä mä varmaan olin lähellä oikeeta, mutta tää asia vaikuttaa vielä sellaiselta, et tää asia ei ollutkaan näin.

Perheterapeutti: niin ja sit mun mielestä myös semmoista joustavuutta jotenkin, että se ei ole pelkästään sitä, että työryhmän kesken muodostetaan sitä näkemystä vaan sit jotenkin, et vaikka jotenkin oiskin vähän sellaisia eri näkemyksiä niin voidaan sit jatkaa sitä työskentelyä ja jotenkin nähä se, että mitä siitä sit nousee ja minkälaiseksi sit muotoutuu ja jotenkin silleen—voi olla rauhassa senkin kanssa, että vaikka oliskin vähän sellaista eri näkemystä, et se silleen niin kun prosessi kantaa.”

Pitkäkin keskustelupätkä haastattelusta kuvastaa oivallisesti työryhmän toiminnan tärkeyttä, oman näkemysten esille tuomista, eriävistä näkemyksistä keskustelua ja yhteenliittymistä. Näkyville tulee myös ryhmänjäsenten välistä dialogia, jossa tuotetaan yhteistä, koko ajan monimuotoisemmaksi muodostuvaa näkemystä siitä, millaisia asioita toimiva moniammatillinen ja myös vaikuttava yhteinen työ edellyttää. Keskustelu vaikuttaa etenevän soljuvasti siitä, mitä hyvä moniammatillinen työ ei ole, ammatillisten roolipohdintojen kautta kohti hyvää moniammatillista yhteistä, vaikuttavaa tekemistä.

Ammattilaiset toteavat myös, että jokaisella on lähtökohtaisesti omasta ammatillisesta viitekehystä nouseva näkemys, jota ei pidä myöskään unohtaa. Tämä voi olla toisaalta haasteellinen kohta moniammatillisessa yhteistyössä ilman riittävää yhteistä keskustelua. Pärnä (2012) havainnoi kuvailemassaan tuloksettomassa keskustelussa, että jokainen osallistuja esittää ymmärrettävän näkemyksen omasta lähtökohdastaan, mutta samalla keskustelijoiden näkökulmat muodostuvat vastakkaisiksi näkemyksiksi. Ongelmana Pärnä esitti, etteivät osallistujat pidä riittävästi mielessä yhteistä ajatusta yhteisön toiminnan edistämisestä. Lisäksi tilanteessa haasteeksi tulevat omiin näkemykseen liittyvät vahvat henkilökohtaiset ajatukset ja tunteet. (Em. 127.) Haastattelussa kuitenkin ammattilaisten keskusteluissa havaitaan, että asioiden jakaminen ja ehdottomuudesta irti päästäminen tuottavat myös hyvinvointia ja mahdollisuutta rauhoittua asiakastyön prosessiin. Ymmärrys asioiden jakamisesta ja joustavuudesta näyttää lisäävän myös keskinäistä luottamusta ja kunnioitusta.

Keskustelussa tulee esille myös tärkeitä teemoja moniammatillisen työryhmän toimivuudesta ja laadukkaan yhteistyön edellytyksistä. Haastateltavat pohtivat yhdessä tekemisen merkitystä, jossa pelkkä yksittäisen henkilön ammattitaito ei takaa laadukasta asiakastyötä, vaan ammattilaisten on pystyttävä jakamaan omaa osaamistaan muiden kanssa. Keskusteluissa pohditaan laadukkaan

yhteistyön edellytyksenä työryhmän kykyä liittää erilaisia ammatillisia näkökulmia yhteen, hyväksyä muiden tuottamia vaihtoehtoisia näkökulmia sekä tarkastella näitä rinnakkain. Jotta moniammatillinen yhdessä tekeminen olisi mahdollista, ammattilaisella on oltava vahva ammatti-identiteetti, jonka avulla hän tuntee omat vahvuutensa ja uskaltaa esittää omia näkemyksiään, mutta tarvittaessa pystyy turvallisesti myös kuuntelemaan muita vaihtoehtoja. Keskustelussa esitetään myös ammattilaiselle joustavuuden vaatimus omasta ammatillisesta ajattelusta, mikä mahdollistaa yhteistyön ja luottamuksen yhteisen prosessin eteenpäin menemiseen.

Moniammatillisuuden professionaalinen taso kuvailee siis omaa koulutustaustaa ja ammattinimikkeeseen liittyvää osaamista. Tällä tasolla joudutaan miettimään omaa ammattiosaamista lisäkoulutuksineen sekä suhdetta myös toiseen ammattilaiseen. Ammatilliset voivat kokea keskinäistä kilpailua myös tilanteissa, jossa tarkoitus on edistää asiakkaan hyvinvointia. (Pärnä 2012, 27 – 31.)

Professionaalisen tason keskustelu oli haastatteluissa vain pienellä huomiolla. Niissä pohdittiin, miten oma ammattinimike tuodaan esille asiakastyössä esimerkiksi työskentelyn alussa ja mahdollisesti, jos työskentelyssä on tarve korostaa omaa ammatillista, aiempaa työkokemusta. Muuten oman profession korostaminen nähtiin vieraaksi. Oman koulutustaustan todettiin näkyvän omissa näkemyksissä osana yhteistä keskustelua ilman tarvetta erikseen mainita sitä. Lisäksi useammassa kohdassa painotettiin, että eri ammattiryhmien välillä ei voi olla kilpailuasetelmaa vaan korostettiin jokaisen yksilön, asiakkaiden ja eri ammattilaisten välistä tasa-arvoa sekä jokaisen yhtä arvokasta näkemystä. Omaa ammatillista osaamista pohdittiin enemmän ohjatessani keskustelua omaa ammatilliseen kehittymiseen, jota käsittelen edempänä.

Haastatteluissa moniammatillisen yhteistyön teoreettisen viitekehyksen (ks. Pärnä 2012, 27 – 31) lisäksi korostetaan ammattilaisten yksilöllistä persoonallisuutta ja mielenkiinnon kohteita osana moniammatillista työryhmää. Persoonallisuuden edellytykset moniammatilliseen yhteistyöhön sekä suhteen luominen asiakkaan kanssa nähdään tärkeänä osana työskentelyn onnistumisen edellytyksiä. Erilaiset persoonat työryhmissä mahdollistavat asiakkaille erilaisten ihmissuhteiden luomisen. Yhdessä haastatteluista todetaankin, että toiset ihmissuhteet voivat tarjota asiakkaille turvaa, jonka avulla asiakkaan on helpompi käsitellä vaikeita asioita suhteessa toiseen ammattilaiseen. Ihmissuhteista keskusteltaessa todettiin, että on ymmärrettävää, että tietyt ammattinimikkeet voivat myös aiheuttaa erilaisia ennako-odotuksia ja näin vaikuttaa suhteiden luomiseen. Ammattilaisten ja asiakkaan väliset erilaiset ihmissuhteet saattavat aiheuttaa

ammattilaisissa erilaisia tuntemuksia, myös kateutta. On tärkeää tiedostaa nämä tunteet ja oppia sietämään niitä.

Käsitteellinen taso pohtii moniammatillisuuden käsittelyä ja sen rakentumista ammattiryhmien välisessä vuorovaikutuksessa (Pärnä 2012, 27 – 30). Pohdittaessa moniammatillisen työn edellytyksiä, käsitteelliseen tasoon liittyvät tiiviisti myös työyhteisötaidot. (Roos ja Mönkkönen 2015). Luvun alussa esitetyssä esimerkissä tulee esille myös työryhmän toimivuus suhteessa moniammatillisesti tehtävän työn laatuun. Työryhmän toimivuuteen vaikuttavat tietysti ryhmän jäsenten työyhteisötaidot sekä työntekijöiden väliset suhteet. Jokaisessa haastattelussa tuodaan esille hyviä työyhteisötaitoja, muun muassa kykyä kuunnella toista, keskustella asioista, tehdä kompromisseja, kiinnostua muiden näkökulmista eikä lähteä sooloilemaan yhdessä sovitusta asioista. Lisäksi haastattelussa puhutaan rakenteellisista tekijöistä edellä mainittujen taitojen mahdollistamiseksi eli aikaa yhteisille keskusteluille, yhteisille suunnitelmille ja yhteisille tavoitteille. Moniammatillisessa työryhmässä on oltava riittävä luottamus työryhmän jäsenten välillä, jotta kaikkien näkemyksiä arvostetaan, eikä kukaan käytä liiallista valtaa oman näkemyksensä esille nostamisessa.

Useissa haastatteluissa korostetaan vahvaa, omaa ammatti-identiteettiä, jonka nähdään olevan yksi pääedellytys moniammatillisen työskentelyn toimivuudessa. Vahvaan ammatti-identiteettiin liitetään kyky tiedostaa ja myöntää oman osaamisensa rajallisuus sekä kyky itsereflektioon eli omien ajatusten kriittiseen arviointiin ilman uhkaa omalle ammattitaidolle. Edellä mainitut asiat näyttävät keskusteluissa mahdollistavan aidosti muiden ammattilaisten näkemysten aidon kuuntelun sekä kyvyn sietää ja rohkeuden myöntää, että toisen näkemys saattaa jossain yhteydessä olla perheen kannalta arvokkaampi ilman tunnetta oman osaamisen arvottomuudesta. Sietämisen taitoa vaatii myös tilanne, jossa toinen asiantuntija mahdollisesti kyseenalaistaa toisen ammatillista näkemystä hänen osaamisalueellaan. Yhdessä haastattelussa pohditaan mahdollisuutta toimia näin ja mietitään, rikotaanko silloin mahdollisesti toisen ammattiryhmän kunnioittamisen periaatetta vastaan. Toisaalta todetaan, että yhteiset keskustelut näkemyseroista ja perusteltujen näkemysten esittäminen rohkeasti ammattilaisten keskinäisissä keskusteluissa on merkityksellistä.

6 MONIAMMATILLISUUDEN VAIKUTTAVUUS

Olen käsitellyt moniammatillisuuden käsitettä ja moniammatillisen työn erilaisia toimintaympäristöjä myös teoriaosioissa. Haastatteluissa aihetta pohditaan vertailemalla moniammatillista verkostotyötä ja intensiivisemmin yhdessä tehtävää työtä. Haastatteluissa selkeät eroavaisuudet liitetään tilanteiden havainnoinnin mahdollisuuksiin, ajatusten reflektointiin ja ammattilaisten välisiin roolijakoihin. Moniammatillinen verkostotyö nähdään neuvotteluna, jossa neuvotteluun osallistuvat jakavat omia havaintojaan perheen tilanteesta. Moniammatillisessa verkostotyössä osallistujien keskustelu tapahtuu viiveellä ja kokonaiskuva asiakkaan tilanteesta tuotetaan toisistaan irrallisista kertomuksista. Verkostotyössä kuvaillaan olevan myös vahvoja roolijakoja ammattilaisten välillä, jolloin jokaisella on oma kokonaisuus, josta käsin ammatilliset tuottavat tietoa yhteiseen verkostotapaamiseen.

Moniammatillisissa intensiivisesti asiakastyötä yhdessä tekevissä ryhmissä nähdään omien ja muiden ammattilaisten tehtäväkenttien sekoittuvan yhteen, mikä lisää myös tietoisuutta toisen ammatillaisen tekemästä työstä. Moniammatillisesti toteutettavan intensiivisen työn nähdään mahdollistavan havaintojen ja ajatusten reflektoinnin ajantasaisesti, jolloin yhdessä voidaan palauttaa mieleen havaintotilanne ja tuottaa siihen ajatuksia useammasta näkökulmasta käsin. Kokemuksena oli myös, että asiantuntijat voivat luoda yhteistä ymmärrystä helpommin tilanteissa, joissa pystytään kohdentamaan erilaiset näkökulmat yhdessä koettuun tapahtumaan. Jokaisen asiantuntijan todettiin myös havainnoivan tilanteita omista lähtökohdistaan käsin ja näin muokkaavan tietoa tahtomattaan omassa kertomuksessaan. Tällöin moniammatilliseen verkostotyöhön tuotava tieto näyttäytyi puheessa kertojan tekemänä tulkintana. Tähän keskusteluun liittäisin itse myös asiakkaan osallisuuden mahdollisuudet. Onko asiakkaiden helpompi päästä osallisiksi keskusteluun omasta tilanteestaan ja siitä tehtävistä havainnoista, kun keskustelu tapahtuu eri ammattiryhmien välillä ajantasaisesti esimerkiksi perheen omassa toimintaympäristössä? Perheen omaa osallisuutta ja erilaisia näkökulmia voidaan pohtia paremmin, kun moniammatillisuus tuodaan lähemmäs perheen toimintaympäristöä.

Intensiiviseen perhetyöhön lastensuojelun kentällä liitetään usein työparityö saman ammattiryhmän edustajan kanssa. Moniammatillinen työskentelytapa näyttää muokkaavan asiantuntijoiden ajatusta perheissä tehtävästä työstä. Asiantuntijat näkevät, että saman ammattiryhmän edustajien välisessä yhteistyössä on mahdollista nähdä perheessä olevat haasteet, mutta syyt haasteiden takana voivat

jäää vähemmälle ymmärrykselle ilman moniammatillista osaamista. Moniammatillisessa työskentelytavassa asioita pohditaan laajemmin ja syvällisemmin eri alojen ammattilaisten kanssa ja sen kautta mahdollisesti myös muutosta perheen arjen käytäntöihin viedään eri tavoin.

” Mä ajattelen, et silloin kun on vaan sen yhden ammattikunnan edustajia niin kun oikeesti tekemäs sitä intensiivist työtä niin silloin ehkä päästään sille tasolle, et nähdään, et joku mättää ja ehkä viel, et mikä mättää mut se, et miks mättää tai niin ku mikä siin on jotenkin se syvällisempi ongelma tai niin kun syy ja taustoittaminen. Mä aattelen, et sellaiseen tarvii sitä muitten ammattialojen edustajia ja se ei niin kun riitä, et ne on siel joissain verkostoissa silloin tällöin ja ne ei oo niin kun omin silmin näkemäs. Mä aattelen, et sit päästään ehkä paremmin siihen ongelman ytimeen ja vaikuttamaan, et yksinkertaisesti se niin ku se ymmärrys vaan siit perheen tilanteest on silloin niin kun intensiivises työs monien ammattialojen edustajien kans ni paljon laajempaa.”

(Perheterapeutti)

Moniammatillisen työskentelytavan nähdään tuovan työskentelyyn vahvuutta, näkökulmia ja osaamista. Moniammatillisuuden ajatellaan tuottavan myös luottamusta työryhmän esittämiä ajatuksia kohtaan.

” Jos mun asioita tulisi hoitamaan 5 sosiaalityöntekijää vaiks, niin en mä ajattele, että ne olis niin uskottavia asiassaan kuin 5 eri alojen edustajaa, jos ne on viel suurin piirtein samaa mieltä.”

(Sosiaalityöntekijä)

Aiemmissa tutkimuksissa esimerkiksi Heino (2008) viittaa moniammatillisesti parityönä tehtävään perhetyöhön, jossa monipuolistuneet näkökulmat lisäävät työskentelyn vaikuttavuutta (Em. 52 – 53). Yhteisvaikuttavuuden avulla nähdään saavutettavan enemmän hyötyjä asiakkaan asiassa kuin yhden ammattilaisen ammattitaidon avulla. (Roos & Mönkkönen 2015.) Samasta yhteisvaikuttavuuden käsitteestä puhutaan Pärnän (2012) luomassa mallissa pohdittaessa praktisen tason yhteistoimintaa.

6.1 MITÄ MONIAMMATILLISUUDELLA SAAVUTETAAN

Lastensuojelussa perheiden ongelmat nähdään monimuotoisina (Heinonen & Pitkänen 2016, 9). Perhetyön ja perhekuntoutuksen määrittäminen näyttäytyy tutkimusten pohjalta haasteellisena. Perhetyötä tehdään usean ammattialan toimesta esimerkiksi lastensuojelussa ja psykiatriassa. Perhetyöhön yhdistetään sosiaalityöhön, kasvatukseen ja hoitoon liitettäviä elementtejä ja samalla kiistellään siitä, saako perhetyöstä puhua lastensuojelukentällä perheelle tarjottuna hoitona. (Heino 2008, 51.) Tämän kiistan takaa on usein vaikea nähdä moniammatillisuuden tuottamia hyötyjä ja tapoja saavuttaa nämä hyödyt.

Moniammatillisuus tuo uusia ulottuvuuksia lastensuojelutyöhön. Moniammatillisuuden kautta lastensuojelun sosiaalityöntekijän ei tarvitse hallita omaan asiantuntijuuteensa kuulumattomia kokonaisuuksia ja hän saa oman lastensuojeluosaamisensa tueksi uutta, laajempaa ymmärrystä. Muiden asiantuntijoiden tarjoama tuki auttaa mahdollisesti näkemään lasten ja perheiden tilanteet eri tavoin ja kohdentamaan palvelut vastaamaan paremmin lasten ja perheiden tarpeita. Moniammatillisuuden nähdään tuottavan useita hyötyjä sekä asiakastyön että oman asiantuntijuuden kannalta. Haastatteluissa teemoina korostuivat: lupa nähdä asioita eri tavoin, lupa uskoa asiakasta, avun kokonaisvaltaisuus, sosiaalisten suhteiden laajeneminen, osallisuus, oivallukset ja uskallus heittäytyä.

Muutostyössä moniammatillisuutta merkittävämpää koetaan olevan asiakkaan ja asiantuntijan tai asiantuntijoiden välinen yhteistyösuhde. Yksi haastateltava tuo esille, että esimerkiksi terapiatyössä keskeisin muutokseen vaikuttava tekijä on toimiva yhteistyösuhde. Moniammatillisen työryhmän etuna myös yhteistyösuhteen luomisessa nähdään sen monipuolisuus. Useammassa haastattelussa pohditaan, miten eri ammattinimikkeet voivat vaikuttaa asiakkaan mahdollisuuksiin muodostaa yhteistyösuhteita. Asiakkailta on mahdollisesti aiempia kokemuksia tai mielikuvia yhteistyöstä tietyn asiantuntijaryhmän kanssa. Moniammatillinen työryhmä tarjoaa asiakkaalle useamman mahdollisuuden liittyä yhteistyösuhteeseen.

Asiakkaan kohtaaminen on siis merkityksellistä. Voiko olla myös niin, että moniammatillinen työryhmätyö vaatii työntekijöiltä intensiivisempää kohtaamisen taitoa, valmiutta kuunnella ja olla läsnä entistä aktiivisemmin? Työryhmän jäsenet ikään kuin pakottavat toisensakin kuuntelemaan omia näkökulmiaan ja havaintojaan, jolloin ehkä valmius kohdata asiakas, kyky asettua kuuntelemaan asiakasta monipuolisemmin ja yhdistää omaa tietoa toisen tietoon parane.

” Se on ihan yhtä lailla, et me pidetään itsemme vireessä siinä, et me kuullaan niitä eri ammattiryhmiä. Musta me silloin kuullaan paremmin niitä eri asiakkaita. Että me ei mennä jotenkin sellaisella tietämyksellä. Helpommin menee siihen ammattirooliin, jos sit vaan tarkastelee, et me täältä lastensuojelusta tullaan ja hoidetaan tää asia.” (Psykiatrinen hoitaja)

Keskustelun perusteella vaikuttava moniammatillinen työskentely on vaativaa ja edellyttää myös työryhmän keskinäistä kommunikaatiota ja työryhmätyöskentelyn toimivuutta. Toisessa puheenvuorossa pohditaan mahdollisia syitä toimimattomalle verkostotyölle, mihin liitetään muun muassa se, etteivät ihmiset tunne toisiaan sekä verkostoissa esiintyvä vaihtuvuus, kokonaisuuden hallitsemattomuus ja tiedon puute toimista, joita perheen kanssa on tehty. Intensiivisesti yhdessä työskentelevän moniammatillisen tiimin etuna ja vaikuttavuuden osatekijöinä voidaan haastattelujen pohjalta nähdä työryhmän jäsenten pysyvyys sekä tiedonkulun helppous, työskentelyn yhteinen suunnittelu sekä se, että työryhmän jäsenet tuntevat asiakasperheen sekä tuntevat myös toisensa ja toisten osaamisen.

Pohdintoja työparityön ja moniammatillisuuden tuottamista eduista on esitetty aiempien tutkimusten yhteydessä. Perhetyössä havaitaan työparityön lisäävän muun muassa moniammatillisuutta, kykyä kuunnella asiakasta monipuolisemmin, työn laadukkuutta, työntekijöiden hyvinvointia (Heino 2008, 52 – 53). Myös haastatteluissa etsitään syitä, miksi työtä tehdään moniammatillisissa työryhmissä. Asiakkaiden ja perheen tilanne nähdään usein moniongelmaisena, ja kokonaisuuden hahmottaminen vaatii taustalla olevien syiden etsimistä useasta eri näkökulmasta. Haastatteluissa työryhmän jäsenet pohtivat myös syitä, miksi nykyinen moniammatillinen työote tuntuu vaikuttavammalta kuin aiemmat kokemukset omassa työssä. Yksi keskustelu käytiin myös siitä, että moniammatillisen perhekuntoutuksen kautta päästään nopeammin kiinni niihin taustalla oleviin syihin, jotka tuottavat perheeseen haasteita. Lisäksi samassa haastattelussa nähtiin, että tiedoista, koulutuksista ja kokemuksista muodostuu monipuolinen kokonaisuus, joka auttaa yhdessä eteenpäin. Välillä perhekuntoutuksessa voidaan kokea paikalleen jumittumista, josta voidaan kuitenkin päästä eteenpäin tukeutumalla toisen osaajan ammattitaitoon. Kokonaisuudessaan puhutaan siis siitä, miten useat näkökulmat yhdistyvät yhdeksi kokonaisuudeksi tuottaen myös luotettavuutta tehtyihin havaintoihin ja muutosehdotuksiin sekä laadukkuutta palveluun.

”Voidaan tavallaan tarkastella myös monesta näkökulmasta niitä asioita, et ei tarvii valita yhtä näkökulmaa jotenkin niitten resurssien vähyyden takia vaan se, että samassa työskentelyssä voidaan kuljettaa useita eri näkökulmia ja voidaan tarkastella sitä, mikä on vaikka lapsesta lähtöisin olevaa hankalaa ja mikä vaikka aikuisesta lähtöisin olevaa hankalaa ja voiko olla, et onkin molempia ja mikä muu hankaloittaa, et voidaan yhtä aikaa kuljettaa monta eri näkökulmaa.” (Psykologi)

Moniammatillisesti tehtävän työn kokonaisvaltaisuus tulee esille myös siten, että huomioidaan perheen tärkeä verkosto. Haastatteluissa nähdään, ettei työryhmä saa jumiutua työskentelemään vain oman työryhmän kanssa vaan mukaan on kutsuttava kaikki perheen kannalta merkittävät verkostot. Asiantuntijat toteavat, että työskentelyn kokonaisvaltaisuus on osa vaikuttavaa työtä.

”

Perheterapeutti: *Moniammatillisuus on myös sitä, ettei jämähdetä vain meidän työntekijöihin kiinni vaan tekin otitte sen opettajan mukaan.*

Psykologi: *Nimenomaan ja tuossakin näkyy se saumattomuus, että kutsutaan mukaan, et kun on lähtökohtaisesti se ajatus, et tehdään moniammatillisesti, et pystytään hyödyntämään myös niitä ulkopuolisia tahoja, et aina pyydetään mukaan siihen asiakkaan tarinaan eikä niin, että asiakas joutuu kertoa sitä samaa tarinaa monessa eri paikkaa ja aina uudestaan.*

Perheterapeutti: *ja voisin kuvitella, että se on yks merkittävä tekijä siihen vaikuttavuuteen eli, et onks se vaikuttavaa, et tuleeko se työ aidosti asiakkaan luokse vai tehdäänks me vain näennäisesti meidän työn näkökulmasta, et kun me tehdään se on moniammatillista.”*

Moniammatillisen työryhmän kautta voidaan helpottaa yhteydenpitoa eri asioimistahoihin ja tukea perheen asioiden eteenpäin viemistä olemalla yhteydessä esimerkiksi viranomaisverkostoihin ja hoitotahoihin. Ajoittain perheet näyttävät kokevan voimattomuutta omien asioidensa hoitamisessa liittyen muun muassa selkeiden neuvojen ja toimintaohjeiden saamisen vaikeuteen.

Moniammatillisessa työryhmässä on havaittu, että perhettä voidaan tukea avun saamisessa valitsemalla työryhmästä yhteydenottoa varten saman ammattiryhmän edustaja. Yhteinen kieli ja yhteinen näkökulma saattavat lisätä asioiden eteenpäin menemistä.

”Moniammatillisuutta on myös se, että jos täytyy ottaa yhteyttä koulupsykologiin niin, et jos meil on psykologi työryhmässä niin koulupsykologiin ottaa varmaan luontevimmin yhteyttä se meidän työryhmän psykologi, joka puhuu valmiiksi jo samaa kieltä koulupsykologin kanssa ja ymmärtää parhaiten mitä se koulupsykologi sanoo ja pystyy parhaiten viemään sen asiakkaan asiaa

eteenpäin. Et silloin on sitä moniammatillisuuden hyödyntämistä se, että mietitään, kuka ottaa kehenkin yhteyttä... On hyvä miettiä sitä, kuka ottaa yhteyttä mihinkin tahoon, jotta se asiakkaan asia tulee parhaiten kuulluksi. Vaikka ei se ei ole sitä suoraan asiakastyötä niin sehän on osa sitä asiakkaan työskentelyä ja prosessia, että me etsitään ne väylät mitä kautta hän saa sen parhaimman avun.” (Sosiaalityöntekijä)

Erilaiset roolit nähdään merkittävinä myös moniammatillisen työryhmän sisällä. Asiantuntijat näkivät etuna mahdollisuuden saattaen ohjata asiakas keskustelemaan tarvittaessa työryhmän toisen asiantuntijan kanssa, jolloin asiakas saa kohdennetun tiedon asiaansa. Toisaalta ohjaus ei ole asiakkaan asian siirtämistä luukulta toiselle, vaan keskustelussa oleva asiantuntija voi todeta vievänsä asian esimerkiksi työryhmän toiselle jäsenelle ja huolehtivansa siitä, että myös itse asiakas saa vastauksen kysymykseensä. Lisäksi erilaiset roolit mahdollistavat sekä asiakkaalle että työryhmälle mahdollisuuden oppia ja olla asioista eri mieltä. Kokemuksen kautta asiantuntija osaa ohjata asiakasta oikean tuen piiriin ja myös asiakas oppii itse havainnoimaan, keneltä ryhmänjäseneltä hän saa tukea tarkemmin rajattuun kysymykseen.

Moniammatillisuuden ajatellaan tukevan asiantuntijaa omassa tehtävässään. Edellä kuvatuissa esimerkeissä näkyikin hyvin erilaisten näkökulmien vaikutus asiantuntijan kokemukseen tehtävästä työstä. Asiantuntijan on myös luotettava itse omaan osaamiseensa ja tarvittaessa saatava tukea vaikeissa tilanteissa. Usein epätoivon tunteet saattavatkin tulla esille tilanteissa, joissa oma osaaminen nähdään riittämättömäksi. Moniammatillisen työryhmän ajatellaan tukevan oman osaamisensa likoon laittamisessa asiakkaan hyödyksi. Moniammatillisuutta tukevaa näkökulmaa oman profession vahvistamiseksi on aiemmista tutkimuksista haasteellista löytää. Pärnä (2012) kuitenkin puhuu rajatyön kautta vahvistuvasta ammatti-identiteetistä, jossa jokaisen ammattilaisen oma osaaminen pääsee yhteistyössä muiden kanssa vahvemmin esille. Tällöin rajatyössä on tunnistettava jokaisen ammattilaisen näkemyksen tuottama lisäarvo yhteiseen päämäärään tähtäävässä työssä. (Em. 137 – 139.)

Keskusteluissa tulee esille, että muutostyöskentely vaatii riittäviä näkökulmallisia eroavaisuuksia ja rohkeutta niiden esittämiseen. Riittävä erilaisuus mahdollistaa asioiden tarkastelun erilaisista näkökulmista sekä erilaisten vaihtoehtojen ja työmenetelmien kokeilun. Yhdessä haastattelussa todetaan, että asiakkaat ovat antaneet palautetta siitä, että erilaiset näkemykset ovat auttaneet heitä havainnoimaan asioita eri tavoin ja avartamaan omaa näkemystään.

Keskusteluissa nostetaan esille mahdollisuus hämmästelyyn ja oivallusten tekemiseen työskentelyn kannalta merkittävänä tekijänä. Yhdessä haastattelussa pohditaan, saavatko moniammatillisen tiimin jäsenet toisiltaan lupaa enemmän uskoa asiakkaan kertomukseen ja mahdollisuuden avoimesti hämmästellä kuulemaansa tai omia ajatuksiaan. Asiantuntijoiden keskustelussa pohditaan, että moniammatillisuuden hyötynä voi olla, että näkökulma asiakkaaseen muuttuu laajemmaksi tiedon monipuolistuessa eri asiantuntijoiden myötä. Lisäksi moniammatillista työryhmytyötä ja muutosmahdollisuuksia pohditaan oivallusten tekemisinä, jotka muuttuvat asiakkaan kannalta vaikuttaviksi työntekijöiden tuella.

”Voisko kyseessä olla jollain tavalla oivalluksista ja niiden ketjusarjoista? Ensin työntekijät koittavat oivaltaa jotakin perheestä yhdessä keskustellen ja ehkä asiakkaan kanssa niin kun asiakkaan läsnä ollessa tai asiakkaan kanssa keskustellun jälkeen oivalluksia ja sit ikään kuin laajenisi asiakkaan oivalluksiksi. Tai ei niin, että sieltä tulisi niitä samoja oivalluksia vaan niin että asiakas itse konstruois sitä, et mä voin itse edetä ajatuksissani johonkin suuntaan tai intuitioissa, tunteissa. Se vois olla keskeinen muutoksen mahdollistaja, et meil on ihmisiä, jotka on avoimia oivalluksille ja sit niit uusia ihmissuhteita muodostuu asiakkaan ympärille. Sit tavallaan asiakkaallakin alkaa olla mahdollisuus päästää irti tietyistä, jotta saa niit oivalluksia. Ja mikä se sit on, et syntyy niitä mahdollisuuksia? Onko se sit se turvallisuuden kattaminen, asettuminen tarkastelemaan, opettaminen siitä mihin voidaan asettua, rohkeuden lisääminen, itsensä kuunteleminen.” (Psykologi)

Keskustelusta irrotettu katkelma kuvastaa, miten perheissä tehtävä työ kasvattaa perheen sosiaalisia suhteita, mikä puolestaan lisää perheenjäsenten mahdollisuuksia havainnoida ja tarvittaessa muuttaa omaa toimintaa. Moniammatillisesti tehtävä työ tarjoaa perheen käyttöön erilaisista näkökulmista tehtyjä havaintoja. Ammatillaiset refleктоivat ääneen tekemiään havaintoja ja oivalluksiaan, jotka annetaan perheen käyttöön esimerkiksi toteamuksina tai muutosehdotuksina. Usein ulkopuolisten havainnot ja asioiden nostaminen perheen tietoisuuteen mahdollistavat myös perheelle oman tilanteen pohdinnan ja muutoksen mahdollisuuden.

Edellä esitetyssä haastattelunpätkässä pohditaan myös oivallusten tekemiseen mahdollistavina tekijöinä turvallisuuden tunnetta, mahdollisuutta havaita omaa tilannettaan ja omia ajatuksiaan ulkopuolisten ammattilaisten tuella sekä rohkeutta eri tavoin toimimiseen. Näkemystä asiakkaiden rohkeuden lisääntymisestä ja koetusta turvallisuudesta voidaan verrata myös ammattilaisten kokemaan turvallisuuteen ja rohkeuteen omassa työtiimissä. Aiemmin toin esille ammattilaisen

kommentin riskiloikkien ottamisesta tiiminjäsenten tuella. Ammattilaiset voivat toimia myös esimerkkinä perheenjäsenille oman toimintansa, puheeksi ottamisen rohkeuden ja toisilleen antamansa tuen kautta. Asiakkaat voivat saada annetuista esimerkeistä uskoa ja vahvuutta kokeilla omia riskiloikkiaan eli ylittää omat, koetut turvallisuusrajat.

6.2 ASIAKKAAT JA MONIAMMATILLISUUS

Moniammatillisen työn vaikuttavuutta asiakkaille on tietenkin vaikea pohtia ilman asiakasta ja hänen näkemyksiään. Tutkielmani keskustelut ovat ammattilaisten pohdintoja siitä, miten he ajattelevat asiakkaan hyötyvän moniammatillisesta työstä. Ammattilaisten keskusteluista nostan esille kolme teemaa: asiakkaiden asiantuntijuus, ”luukut kotiin”- ajattelu sekä lisääntyvät erilaiset ihmissuhteet.

Asiakkaat nostetaan keskustelussa tasavertaisesti yhdeksi asiantuntijaksi. Haastateltavien puheissa tulee merkittävänä tekijänä esille asiakkaan arvostus ja ymmärrys siitä, että työtä tehdään asiakasperheen hyvinvoinnin ja toiminnan vahvistamiseksi. Tällöin työskentelyä pyritään pääsääntöisesti kuljettamaan asiakkaan tarpeiden, tavoitteiden ja esille nostamien keskusteluaiheiden suuntaan. Toisaalta asiakkaan asema työskentelyssä nähdään osin myös työskentelyn kulkua määrävänä, koska asiakkaalla on valtaa säädellä sitä, mitä hän nostaa keskustelussa esiin ja millä tasolla hän asioista puhuu.

”Asiakas on kuitenkin se, joka tuo ne asiat pöydälle mistä puhutaan tai ainakin suurimman osan niistä toivottavasti, ettei mee niin, et asiantuntijat menee sinne kaivelemaan, et mistä täs tarttis puhuu vaan, et se lähtis niist asiakkaan tarpeista ja toiveista se työskentely. Et tietenkään ei se aina mee niin ja sit mä aattelen, et jossain vaik arviointityöskentelyssä kylhän siel on paljon myös semmost mitä se työryhmä tuo, mut eihän me kukaan voidaan määrittää sitä mistä asioista me työskentelyssä puhutaan vaan se on silloin se asiaka, joka ne teemat kuitenkin tuottaa tai sen millä tasolla niistä asioista puhutaan.” (Psykologi)

”

Sosiaalityöntekijä: *Et ei se ammattilaisten tieto oo se juttu millä niitä arviointeja tai mitään tehdään vaan asiakkaalla on kuitenkin se oleellisin tieto siin hänen omas asiassaan.*

Perheterapeutti: *Ja silloin se on jotenkin niin ku kunnioittavasti myös hänen mahdollisuus olla siin hänen omas asiassaan, kun hän on niin kun siinä eikä me tulla mistään ylhäältä käsin sanomaan viisaina miten tää homma menee. Jotenkin se hänen kokemus on tärkeä.*

Psykologi: *Niin jos on halukkuutta ja mahdollisuutta liittyä mukaan. Se on sellainen asiakkaan mahdollisuus.*

Perheterapeutti: *Niin ja onks se niin et miten lähdetään liikkeelle on aika merkittävä et tuleeks asiakkaalle sellainen olo et hän voi liittyä tähän. Tasavertaisesti tähän keskusteluun. Se vaatii tietty rohkeutta.”*

Asiakkaan nostaminen ammattilaisten rinnalle näkyy edellisissä esimerkeissä, mutta myös ajatuksissa, että ammattilaiset voivat reflektoida havaintoja tai puhetta asiakkaan kanssa ja käydä keskinäistä, vastavuoroista ammatillista keskustelua. Asiakastilanteissa ammattilaisten keskinäisen reflektoinnin ajatellaan lisäävän myös asiakkaan ymmärrystä työskentelyprosessista sekä tuovan erilaisuuden näkökulmaa.

” Silloin kun on moniammatillisesti työskennelty kotona niin silloin siin niin kun asiakas ikään kun saa vähän niin kun mallista semmoisen kuvan, et täs todella voi olla niin, et monel on erilaisia näkökulmia, kun sit taas niin kun arkises keskustelussa tai ylipäätään arjessa ehkä ihmiset enemmän mukauttaa tavallaan toimintaansa siihen, et se ois jotenkin samankaltaista, mut sit täs työs me voidaan tahallisestikin tuoda erilaisia näkökulmia ja sitä pitää tehdä, jotta se jollain taval rikastuu se näkökulma niin vois aatella, et asiakas hyötyy siitä, et se näkee, näkee tavallaan et kaikil ihmisil on oma mieli ja oma näkökulma, jolloin ehkä asiakas vois ajatella et asiakas vahvistuis siinä oman näkökulmansa miettimisessä ja siinä oman tavallaan äänensä kuulemisessa, kuultuaan ensin muita. ” (Psykologi)

Erilaisia näkökulmia korostetaan myös pohdittaessa yleisesti sitä, miten asiakas mahdollisesti kokee hyötyvänsä moniammatillisesta työstä. Ammattilaiset näkevät, että asiakas kokee tulleensa kuulluksi ja ymmärretyksi useammalta osa-alueelta, vaikka asiakas ei tätä tietoisesti tuottaisikaan. Ammattilaiset keskustelivat myös siitä, miten asiakkaat ovat tottuneet toimimaan sektoroituneessa palvelujärjestelmässä, minkä seurauksena asiakkaat käsittelevät omaa asiaansa suppeammin käydessään eri vastaanotoilla. Asiakas on voinut yllättyä, että voikin käsitellä omaa asiaansa laajemmin, kun asioita on yhteisesti hoitamassa useampi ammattilainen. Ammattilainen pohtii, voiko asiakas kokea olonsa vapautuneemmaksi, koska hänen ei tarvitse miettiä, mistä asioista tässä tilanteessa voi puhua, koska voi puhua kaikesta.

”

Sosionomi: *Siis ihan konkretiatasolla. Asiakkaan näkökulmassa niin sehän näkyy sil tavalla, että jos ajatellaan meidän asiakkaita, et saattaa olla monel eri elämän osa-alueella jonkunnäköst haastetta niin sä saatat niin kun tälleen palveluohjauksellisesta näkökulmasta saada niin ku silt yhdelt työryhmältä niin ihan tämmöst konkreettista neuvoa, apua, tukea eri niin kun elämän osa-alueille.*

Psykologi: *Mut se sinällään ei vaadi moniammatillisuutta siinä mielessä, et jos se asiakas on jossain luukulla niin se saa tavallaan sieltä sen palvelun.*

Sosionomi: *Saa, mut tavallaan se tulee kotiin. Siis sil taval.*

Psykiatrinen hoitaja: *Se luukku tulee kotiin (psykiatrian osaja)*

Sosionomi: *Niin se luukku on kotona. Sun ei tarvii soitella... ja kukaan ei vastaa.*

Perheterapeutti: *Ja sit se jää tekemättä.*

Sosiaalityöntekijä: *Mut kyllä sekin mun mielest moniammatillisuutta vaatii, et jos mä nyt oon perheessä missä on vaiks jotain mielenterveysongelmii niin en mä osaa niitä välttämät oikein. Kyl sekin vaatii, mitä kyetään tekemään moniammatillisena tiiminä.*

Psykiatrinen hoitaja: *eli oikealle luukulle ohjaamista.*

Sosiaalityöntekijä: *jotenkin näkemään, et missä mättää eli minkä tyyppiselle luukulle.”*

Edellä mainitussa keskustelussa ammattilaiset rakentavat yhteistä näkemystä yhtäältä siitä, että asiakkaiden ohjaaminen eri palveluiden piiriin vaatii ammattitaitoja ja toisaalta siitä, miten asiakas saa luukut kotiinsa moniammatillisen työskentelyn avulla. Asiakkaalla koetaan olevan näin myös mahdollisuus saada lisäapua nopeammin mielessään olevaan kysymykseen, kun hänen ei tarvitse etsiä vastausta ottamalla yhteyttä eri viranomaisiin vaan asiaa luvataan selvittää moniammatillisen työryhmän sisällä. Ammattilaiset pohtivat tätä myös itsereflektion kautta, miten turhauttavalta voisi tuntua, ettei heti saa vastausta kysymäänsä apuun. Lisäksi ammattilaiset keskustelevat siitä, onko asiakkaalla voimavaroja hakea tukea useammalta luukulta ja sitä, että konkreettisen avun saaminen mahdollisesti kestää ja neuvot eri luukuilla saattavat poiketa edellisistä. Keskusteluissa tulee esiin, että avun saaminen moniammatilliselta työryhmältä saattaa tarjota asiakkaille mahdollisuuden saada apua ajankohtaiseen asiaan joustavammin ja nopeammin.

Viimeisenä asiakastason teemana ammattilaiset pohtivat asiakkaan saamia mahdollisuuksia erilaisten ihmissuhteiden kautta. Pohdinnoissa todetaan, että moniammatillinen työryhmä antaa asiakkaalle mahdollisuuden luoda luottamuksellisemman suhteen yhteen ammattilaiseen ja käsitellä vaikeaa asiaansa toisen ammattilaisen kanssa. Toisaalta haastatteluissa tiedostetaan myös se, että eri

ammattinimikkeet saattavat herättää asiakkaissa hyvin erilaisia tunteita, jolloin asiakkaan on vaikea aluksi luoda suhdetta ammattilaiseen, jonka ammattinimike tuo mieleen negatiivisia tunteita. Tässä yhteydessä kuulen ammattilaisten pohtivan, että asiakkaat saavat myös turvallisuuden tunnetta löytämällä luottamuksen yhden ihmisen tai ammattiryhmän edustajan kanssa. Samalla yhden ihmisen kautta on mahdollista oppia luottamaan myös muihin työryhmän ihmisiin ja asiakas saa mahdollisuuden muokata näkemystään kokonaisesta ammattiryhmästä.

Haastatteluissa esitetyt ajatukset moniammatillisuuden hyödyistä asiakastasolla kohtaavat Lapsi- ja perhepalveluiden (LAPE) muutosohjelmassa esitettyjen ajatusten kanssa. Lastensuojelun perhetyötä ja perhekuntoutusta pohtinut ryhmä nostaa lastensuojelutyön keskeisiksi lähtökohdiksi perheen kokonaisvaltaisen ja jatkumollisen kohtaamisen. Lastensuojelun palvelumuotojen esimerkiksi kokonaisvaltaisen perhetyön ja perhekuntoutuksen tulisi olla sekä lasta suojelevaa ja perheenjäsenten toimijuutta tukevaa. Lisäksi huomiota kiinnitetään suhdeperustaiseen toimintaan eri osapuolten välillä. (Alatalo, Lappi & Petrelius 2017, 14 – 21.)

6.3 MONIAMMATILLISUUS JA AMMATTITAITO

Haastateltavat pohtivat moniammatillisen työn hyötyjä suhteessa omaan ammattitaitoon ja ammatilliseen kehittymiseen. Moniammatillisuutta käsitellään aiemmissa tutkimuksissa muun muassa rakenteellisten ja sisällöllisten tekijöiden kautta. Tutkimuksissa tuodaan esille teemoja esimerkiksi liittyen moniammatillisen työskentelyn edellytyksiin, moniammatillisten työryhmien roolijakoihin, vuorovaikutussuhteisiin, moninaisten näkökulmien tuottamiin hyötyihin asiakastyössä. (ks. esim. Isoherranen 2012; Pärnä 2012; Mönkkönen 2018.) Kokemuksellista näkökulmaa moniammatillisuuden vaikutuksesta omaan ammattitaitoon ei ole juurikaan tutkittua ainakaan lastensuojelun viitekehyksessä. Ammatillaiset nostavat nyt keskusteluissa esille motivaation, ammatillisen näkemyksen ja ymmärryksen laajentumisen, oman osaamisen syventymisen ja oman osaamisen rajaamisen.

”Jos tehdään liian samanlaista työtä, yksilön motivaatio itsensä kehittämiseen vähenee.”
(Psykologi)

”Eri ammattiryhmien työryhmissä työskentely, se toisaalta niin kun, haastaa itseään, niin kun, tarkastelemaan sitä asiaa siltä toiselta ammattiryhmän vinkkelistä. Sitä pitäisi pystyä haastamaan

itseään tarkastelemaan itseensä siihen, että pystyy tarkastelemaan muitten ammattiryhmien näkökulmasta sitä asiaa ja sitten sovittamaan niitä yhteen. Toisaalt ajattelen, et se tuo sellaista mukavaa vireyttä tähän.” (Psykiatrinen hoitaja)

Keskeisiä oman ammattitaidon kehittämisen edellytyksiä ovat siis motivaatio ja ammatillinen vireystaso, jotka haastavat työntekijää suorituksessaan. Ammatilliset joutuvat haastamaan itseään myös tilanteissa, joissa heillä ei ole varmuutta siitä, mitä tulisi tehdä, mutta ymmärtävät kuitenkin nyt meneillään olevan tilanteen hyödyttävän asiakasta. Näissä tilanteissa saadaan uusia kokemuksia, onnistumisia ja rohkeutta haastaa itseä.

Moniammatillisuudesta puhuttaessa toistetaan usein sitä, että erilaiset näkökulmat tuottavat laajempaa ymmärrystä käsiteltävään asiaan. Toisaalta sama teema toistuu pohdittaessa työntekijän omaa ammatillista kehittymistä. Ammatilliset kokevat, että he oppivat uusia asioita pelkästään seuraamalla ja kuuntelemalla toisiaan. Lisäksi uuden oppimista osataan kokemusten pohjalta hyödyntää paremmin; ammatilliset kokevat tietävänsä paremmin, mitä eri ammattiryhmät tekevät, osaavat paremmin neuvoa asiakasta myös toisen ammatillisen osaamisalueella ja tätä kautta ottavat vastuuta enemmän myös omasta osaamisestaan.

”

Perheterapeutti: *Mä ajattelen, et nimenomaan jostain psykiatrista on oppinut ihan älyttömästi ihan vain kuuntelemalla mitä se kaveri siinä vieressä niin ku höpöttää tai kysyy.*

Psykiatrinen hoitaja: *Ja päinvastoin taas, et tähän oppii ihan mielettömästi.*

Perheterapeutti: *Niin mut et se vaatii sen hirveen avoimen mielen, et jotenkin että kun pystyy kuuntelee toista, et mikä ton pointti ton jutun takana oikeesti on.*

Sosionomi: *Niin ja tavallaan semmosta niin kun semmoista hyvänlaista nöyryyttä niin kun sen tiedo, tai. että tietoa on paljon ja näkökulmia on paljon.”*

Keskustelu kuvastaa, miten työ ja toisen ammatillisen työskentelytavan seuraaminen voivat tukea ammatillisen oman osaamisen kehittymistä. Käytännön työssä on mahdollista saada paljon uutta tietoa ja ammattitaitoa tekemällä työtä yhdessä. Keskeisiä oppimisen lähtökohtia ovat halu kuunnella ja ymmärtää toisen ammatillisen näkökulmaa ja tapaa toimia asiakastilanteissa. Haastatteluissa yhteinen reflektointi ja kyky tarkkailla myös asiakastilanteisiin liittyviä omia oloja nähdään merkittävänä oman ammatillisuuden kehittäjänä. Haastateltavat ovat mieltäneet kyseisen

työtavan tärkeäksi ja jopa osaksi omaa ammatillisuutta, koska työskentely ilman moniammatillisen tiimin tukea nähdään haastattelussa jopa pelottavana.

Haastatteluissa pohditaan moniammatillisen työskentelyn sekä syventäneen omaa ammattitaitoa että asettavan rajoja omaan ammatilliseen osaamiseen. Useampi haastateltava puhuu siitä, että on lupa keskittyä omaan osaamiseensa ja toisaalta on lupa myöntää oma osaamattomuutensa. Toisaalta oman osaamisalueen ja omien vahvuuksien löytäminen ei ole helppoa vaan vaatii ammattilaiselta myös kykyä luopua asioista, jotka työkaveri hallitsee paremmin.

”Kyllähän se on ainakin omaa ajattelua laajentanut. Sitä, et niin ku jossain vaiheessa on a ensin pakotettuna joutunut ruveta tarkkailemaan sitä asiaa monesta näkökulmasta ja sitten ruvennut jo toivomaan, et voi kun tähän tulis jo joku muukin näkökulma tähän asiaan, mut niin kun mä tos jo aikaisemmin sanoin ni kyl se on silloin joskus, kun sitä rupes tekee eri ammattiryhmien kanssa työtä, ni kyl sitä joutu vähän luopumaan niist sit vähän omasta sellaisesta tiedän kaiken- asenteesta tai minä selvitän, minä selvitän, vaatii myös sellaista jostain irrottamista ja luottamusta. Sehän vaatii ihan hirveesti luottamista. Onhan se ihan kauheen antavaa myös.” (Psykologi)

Oman osaamisen syventämiseen liitetään useassa kohdassa rohkeutta ja mahdollisuutta kokeilla oman osaamisen rajoja ja laajentaa osaamistaan kokeilemalla. Haastateltavat kertovat, että havaitessa muiden ryhmän jäsenten onnistumisia rohkenee myös kokeilemaan itse omia rajoja ja ottamaan ns. ammatillisia riskejä. Näihin kertomuksiin liittyy myös vahva luottamus työtovereihin ja heidän kykyynsä pelastaa, jos otettu riski ei olisikaan kannattavaa. Itselle heitettyjen haasteiden lisäksi oman ammattitaidon nähdään haastatteluissa vahvistuneen myös vastuun kautta. Osa haastateltavista kuvaa aiemmassa työssä olleita tiukkoja roolijakoja, jolloin he ovat kokeneet saaneensa tehtävän suorittaakseen. Haastateltavat kuvailevat nykyisen toimintatavan pakottaneen ottamaan vastuuta tekemisistään, mikä näkyy lisääntyneenä pohdintana siitä, mitä itse tekee ja miksi.

7 LOPPUPOHDINTA

Moniammatillinen, vaikuttava työskentelytapa ei ole itsestäänselvyys. Aloitin lopputyöni pohtimalla moniammatillisuuden käsitettä. Havaitsin, että teoreettisen tiedon avulla moniammatillisuuden käsitteestä on vaikea saada selkeää määrittelyä. Moniammatillisuus näyttää

olevan yläkäsité vaihteleville toimintatavoille, joissa yhdistävänä tekijä on eri ammattikuntien muodostama yhteinen konteksti. Lastensuojelussa käsitettä käytetään tilanteissa, joissa eri alojen ammattilaiset kokoontuvat yhteen lapsen tai perheen asioissa, joko verkostotapaamisissa tai muodostaen intensiivistä työtä tekevän työryhmän. Moniammatillisuuden määrittely rakentui lopputyössäni yhteisesti jaettujen arvojen ja yhteisvaikuttavuus ajattelun pohjalle.

Teoreettisella tasolla lähtökohtaiseksi arvoksi nostetaan moniammatillinen työskentely (vrt. Pärnä 2012). Tutkimuksessa käyty keskustelu kuitenkin osoittaa, ettei moniammatillinen kokoonpano asiakastyössä takaa sitä, että asiakas saisi käyttöönsä parhaan osaamisen ja tuen. Keskusteluissa tuodaan esille, että moniammatillisessa työskentelyssä työtä voidaan tehdä rinnakkain kuulematta ja tietämättä toisten näkökulmista ja tekemisistä. Pahimmillaan moniammatillinen työskentelytapa voi tuottaa asiakkaille kasan ristiriitaisia näkemyksiä ja toimenpide-ehdotuksia, jotka vain hämmentävät ja mahdollisesti lisäävät koettua toivottomuutta. Ammattilaiset sanoittavat keskustelussa tutkimuksissakin esitettyjä näkemyksiä moniammatillisuuden haasteista liittyen muun muassa rakenteiden hajanaisuuteen ja asiakkaalle annettuun vastuuseen välittää ammattilaisten näkemystä toiselle (ks. esim. Heino & Pitkänen 2010).

Vaikuttava, moniammatillinen työskentelytapa vaatii rakenteelliset edellytykset mahdollistaakseen toiminnan. Moniammatillisen työskentelytavan edellytyksinä ovat yhteisesti jaettu arvomaailma, jossa korostuivat luottamus, arvostus, rohkeus ja dialogisuus. Yhteisesti jaetun arvomaailman lisäksi moniammatillisuus vaatii osaavia ammattilaisia sekä keskeisesti heidän yhteistyötaitojaan. Ammattilaisten on oltava tietoisia omasta osaamisestaan ja annettava se asiakkaan käyttöön sekä uskallettava myös myöntää osaamisensa rajat. Ilman vahvaa ammatti-identiteettiä, ammattilaisen on vaikea asettua pohtimaan muiden ammattilaisten esittämiä näkökulmia ja yhdistämään niitä omiinsa. Kuitenkaan pelkkä osaaminen ei riitä. Ammattilaisella tulee olla myös hyvät yhteistyötaidot toimiessaan sekä asiakkaiden että muiden ammattilaisten kanssa.

Lopputyöni tarkoitus oli keskittyä tutkimaan moniammatillisen työskentelytavan vaikuttavuutta. Tutkimusprosessin aikana keskeisemmäksi vaikuttavuutta mahdollistavaksi tekijäksi nousivat arvolähtökohdat ja ammattilaisten yhteisen työn tekeminen. Keskeisimpänä lopputyön oivalluksena oli se, että laadukasta moniammatillisuutta voidaan saavuttaa kiinnittämällä huomiota rakenteisiin, jonka pohjalle asiakastyön lähtökohdat muodostuvat. Suuntaus on havaittavissa myös laajemmin tutkimuksen kentällä, jossa on lisääntynyt arvotutkimus ja yhteistyötaidot osana vaikuttavaa

asiakastyötä (ks. esim. Pärnä 2012; Roos & Mönkkönen 2015; Fagerström 2016b; Mönkkönen 2018).

Rakenteellisen taustan, ammattilaisten osaamisen ja yhteistyötaitojen ollessa kunnossa, on mahdollista lähteä työskentelemään laadukkaasti lastensuojelun perheiden kanssa. Toimiva moniammatillinen työskentelytapa näytti haastatteluissa liittyvän vaikuttavuuteen useassa kohdassa. Moniammatillisuuden nähtiin tuottavan laadukkaan kokonaisuuden, jossa päästään muun muassa nopeammin kiinni perheen haasteena olevien ongelmien syihin, saadaan erilaisia näkökulmia haasteiden ratkaisemiseksi sekä valitaan yhteistyöverkostoihin tiimistä sopivin ammattilainen.

Aiempi tutkimus lastensuojelutyön vaikuttavuudesta on vähäistä. Ammattilaisten välisestä keskustelusta tulee esille, että vaikuttavuutta löydetään tehdystä työstä ja vaikuttavuustekijöitä osataan myös nimetä. Lastensuojelutyössä vaikuttavasta työskentelystä voidaan puhua, jos saavutetaan asetetut tavoitteet ja perhe kykenee itse jatkamaan saavutettujen tavoitteiden ylläpitämistä myös itsenäisesti. Moniammatillisen työskentelytavan mukana tulevat erilaiset mielipiteet, niiden kuuleminen ja yhdistäminen, jotka auttavat asiakkaita näkemään vaihtoehtoisia ratkaisuja ja keinoja niihin ratkaisuihin pääsemiseksi. Moniammatillisen työskentelytavan vaikuttavuustekijöinä nostettiin esille muun muassa mahdollisuus luoda uusia ihmissuhteita, kiinnittyä työskentelyyn, nähdä erilaisia ratkaisuvaihtoehtoja ja näkemyksiä samoista asioista sekä tehdä ensin tuettuna ja myöhemmin itse omia oivalluksia. Voidaanko todeta, että moniammatillisen työskentelytavan yhtenä vaikuttavuutta tuottavana tekijänä on esimerkin näyttäminen erilaisten mielipiteiden sallivuudesta ja yhdistämisestä keskustellen, mikä mahdollistaa asiakkaalle myös hämmästelyn, oivallusten tekemisen, rohkeuden kokeilla uusia asioita ratkaistakseen kokemansa haasteet ja saavuttaakseen itse tavoitteensa?

Moniammatillisen työskentelytavan nähtiin olevan vaikuttavaa myös sen suhteen, että tunnetaan omat ammatilliset vahvuudet ja uskalletaan antaa kaikki osaaminen perheen käyttöön. Ammattilaiset näkivät pystyvänsä paremmin keskittymään oman alueensa hallintaan, koska vierellä on muita osaavia ammattilaisia huolehtimassa ulkopuolelle jäävistä osa-alueista. Myös toisen työn näkeminen ja aidosti yhdessä tekeminen auttavat ymmärtämään paremmin erilaista asiantuntijuutta. Yhteisen asiantuntijuuden kautta ei ole tarvetta kilpailla keskenään, vaan ennemminkin ylläpitää työssä omaa motivaatiota ja kehittää omaa ammatillisuutta. Moniammatillisuuden nähtiin myös ylläpitävän vireyttä omassa työskentelyssä ja antavan mahdollisuuden oppia toisilta sekä hahmottaa, kuka moniammatillisen tiimin jäsenestä osaa parhaiten vastata asiakkaan esittämiin tuen tarpeisiin.

Tämä kaikki on osana vaikuttavaa lastensuojelutyötä, jolloin asiakkaalle tarjotaan käyttöön kunkin asiantuntijan paras osaaminen.

Jotta moniammatillinen työskentelytapa lastensuojelussa olisi vaikuttavaa, on muistettava työskentelytavan vaativuus. Moniammatillista keskustelua, asiakkaan osallisuutta ja itsensä kehittämistä on jatkuvasti ylläpidettävä. Ammattilaisten välinen reflektointi, työskentelytavan jatkuva työstäminen sekä itsereflektioon panostaminen ovat merkittävä osa onnistunutta kokonaisuutta. Onnistumisia ei tule ottaa itsestään selvyytenä, vaan jatkuvuus on turvattava huolehtimalla rakenteista, osaamisesta ja yhteistyötaidoista. Näen, että jatkotutkimuksessa on kiinnitettävä enemmän huomiota käytännön tason onnistumiseen. Mielenkiintoista olisi liittää ammattilaisten näkemyksiin asiakkaiden kokemukset työskentelytavan hyödyistä.

LÄHTEET

- Alatalo, Marjo, Lappi, Kari & Petrelius, Päivi (2017) Lapsikeskeinen suojeleminen ja perheen toimijuuden tukeminen lastensuojelun perhetyössä ja perhekuntoutuksessa - Kohti monitoimijaista, yhteistä perhetyötä. Työpaperi 21/2017. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. Helsinki.
- Fagerström, Katarina (2016a) Ihmissuhteita rakentava ja ylläpitävä lastensuojelu. Hackneyn malli ja systeeminen käytäntö lastensuojelutyössä. Työpaperi 42/2016. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
- Fagerström, Katarina (2016b) Systeeminen käytäntö lastensuojelutyössä Isossa-Britanniassa. Perheterapia 1/2016. 32. vuosikerta. 14 – 20.
- Heino, Tarja (2008) Lastensuojelun avohuolto ja perhetyö: kehitys, nykytila, haasteet ja kehittämisehdotukset. Selvitys Lastensuojelun kehittämisohjelmalle. Stakesin työpapereita 9/2008. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus.
- Heinonen, Hanna & Pitkänen, Miia (2016) Samat huolet säilyvät. Perheterapia 1/2016. 32.vuosikerta. 6-13.
- Isoherranen, Kaarina (2012) Uhka vai mahdollisuus – moniammatillista yhteistyötä kehittämässä. Akateeminen väitöskirja. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Kääriäinen, Aino, Satka, Mirja, Yliruka, Laura & Muurinen, Heidi (2016) Käytäntötutkimuksen tietokäytäntö toimijoiden kuvaamana. Teoksessa Satka, Mirja, Julkunen, Ilse, Kääriäinen, Aino, Poikela, Ritva, Yliruka, Laura & Muurinen, Heidi (2016) Käytäntötutkimuksen taito. Heikki Waris -instituutti. Helsinki. 34 – 51.
- Mönkkönen, Kaarina (2018) Vuorovaikutus asiakastyössä. Asiakkaan kohtaaminen sosiaali- ja terveysalalla. Gaudeamus.
- Paasio, Petteri (2003) Vaikuttavuuden arvioinnin rakenne ja mahdollisuus sosiaalialalla. Työpapereita 3/2003. Helsinki: Stakes.
- Petrelius, Päivi, Tulensalo, Hanna, Jaakola, Anne-Mari & Hietämäki, Johanna (2016) Kohti lapsikeskeistä ja kokonaisvaltaista lapsen tilanteen ja tuen tarpeiden arviointia. Teoksessa Petrelius, Päivi, Tulensalo, Hanna, Jaakola, Anne-Mari & Hietämäki, Johanna (Toim.) Lapsen elämäntilanteen ja tuen tarpeiden lapsikeskeinen, monitoimijainen arviointi. Tietoa lastensuojelun kehittämisen pohjaksi. Työpaperi 33/2016. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
- Pohjola, Anneli (2012) Moniulotteinen vaikuttavuus. Teoksessa Pohjola, Anneli ym. 2012. Sosiaalityön vaikuttavuus. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.
- Pärnä, Katariina (2010) Perhekuntoutuksen arviointi ja tuloksellisuus. Teoksessa Törrönen, Maritta & Pärnä, Katariina (toim.) Voimaannuttavat suhteet perhekuntoutuksessa. Mannerheimin lastensuojeluliiton Lasten ja nuorten kuntoutussäätiö. 251 – 273.
- Pärnä, Katariina (2012) Kehittävä moniammatillinen yhteistyö prosessina. Lapsiperheiden varhaisen tukemisen mahdollisuudet. Yliopistollinen väitöskirja. Turku: Turun yliopisto.
- Roos, Satu & Mönkkönen, Kaarina (2015) Ihmisiksi työssä. Työyhteisötaitoilla yhteistä vaikuttavuutta. Unipress.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2018) Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.